

Maswali yote kuhusu Toleo hili yanapaswa kuelekezwa kwa:
Katibu wa Kaunti
S.L.P 437 – 50200
Bungoma

Barua pepe: bungomacountygov@gmail.com | info@bungoma.go.ke
Toleo hili linapatikana pia kwa: www.bungoma.go.ke na
www.bungomaassembly.go.ke

Haki zote zimehifadhiwa. Hakuna sehemu ya chapisho hili inayoweza kunakiliwa, kuhifadhiwa katika mfumo wa urejeshaji, au kusambazwa kwa namna yoyote au kwa njia yoyote ya kielektroniki, mitambo, kunakili, kurekodi, kuskani au vinginevyo, bila idhini ya awali ya maandishi ya Serikali ya Kaunti ya Bungoma.

©2023

Motto:

“Urithi Wetu, Utajiri Wetu”

Vision:

"Kitovu cha utofauti na maendeleo ya kijamii na kiuchumi"

Mission:

"Kutumia uwezo wote wa Kaunti kupitia ushirikishwaji jumuishi na uwajibikaji wa pamoja ili kuzalisha mali kwa maendeleo endelevu ya kijamii na kiuchumi"

YALIYOMO

DIBAJI	v
SHUKRANI	vii
SURA YA KWANZA: MUHTASARI WA KAUNTI	1
1.0 MAELEZO YA JUMLA YA SURA	1
1.1 MASHARTI YA KIFIZIOGRAFIA NA ASILI	4
1.2 VITENGO VYA UTAWALA NA SIASA	5
1.3 VIPENGELE VYA IDADI YA WATU	5
1.4 KIELEZO CHA MAENDELEO YA BINADAMU	9
SURA YA PILI: UHAKIKI WA MPANGO JUMUISHI WA MAENDELEO YA KAUNTI ULIOPITA	10
2.0 MAELEZO YA JUMLA YA SURA	10
2.1 UCHAMBUZI WA VYANZO VYA MAPATO YA KAUNTI	10
2.2 TATHMINI YA UTENDAJI WA PROGRAMU ZA SEKTA	10
2.3 CHANGAMOTO ZILIZOJITOKEZA WAKATI WA UTEKELEZAJI WA MPANGO JUMUISHI WA MAENDELEO YA KAUNTI ULIOPITA.....	13
2.4 MASUALA IBUKA	14
2.5 MAFUNZO NA MAPENDEKEZO	14
SURA YA TATU: MFUMO WA MAENDELEO YA ENEO	15
3.0 MAELEZO YA JUMLA YA SURA	15
3.1 MFUMO WA MAENDELEO YA ENEO.....	15
SURA YA NNE: VIPAUMBELE VYA MAENDELEO, MIKAKATI NA MIPANGO	20
4.0 MAELEZO YA JUMLA YA SURA	20
4.1 VIPAUMBELE VYA KISEKTA NA MIKAKATI YAKE.....	20
SURA YA TANO: MFUMO WA UTEKELEZAJI	27
5.1 MAELEZO YA JUMLA YA SURA	27
5.2 MFUMO WA KITAASISI	27
5.3 UHAMASISHAJI WA RASILIMALI NA MFUMO WA USIMAMIZI.....	28
5.4 USIMAMIZI WA MALI	29
SURA YA 6: MFUMO WA UFUATILIAJI NA TATHMINI	30
6.0 MAELEZO YA JUMLA YA SURA	30
6.1 MUUNDO WA UFUATILIAJI NA TATHMINI YA KAUNTI	30
6.2 UWEZO WA UFUATILIAJI NA TATHMINI	30
6.3 UKUSANYAJI WA TAKWIMU, UCHAMBUZI, KURIPOTI.....	31
6.4 USAMBAZAJI, UTARATIBU WA MAONI, USHIRIKI WA WANANCHI NA KUJIFUNZA	32
6.5 USAMBAZAJI WA RIPOTI ZA UFUATILIAJI NA TATHMINI	33
ORODHA YA MAJEDWALI	
JEDWALI LA 1: MAKADIRIO YA IDADI YA WATU KWA ENEO LA MJINI.....	8
JEDWALI LA 2: IDADI YA WATU WENYE ULEMAVU KWA AINA, UMRI NA JINSIA	8
JEDWALI LA 3: UMWEZO WA MGAO WA KIDEMOGRAFIA.....	9
JEDWALI LA 4: HDI YA KENYA NA VIASHIRIA VYA VIPENGELE VYA 2019.....	9
TABLE 5: UCHAMBUZI WA VYANZO VYA MAPATO YA KAUNTI	10
JEDWALI LA 6: TATHMINI YA UTENDAJI	11
JEDWALI LA 7: MAENEO YENYE UWEZO WA KUKUZA RASILIMALI	15
JEDWALI LA 8: PATO LA KAUNTI ALMAARUFU GCP NA SHUGHULI ZA KIUCHUMI KWA MAMILIONI, 2017 NA 2020.....	16
JEDWALI LA 9: MPANGILIO WA KITAASISI.....	27
JEDWALI LA 10: POTENTIAL SOURCES OF FUNDING AND REVENUE PROJECTIONS	28
JEDWALI LA 11: MBINU ZA KUKUSANYA DATA ZINAZOTUMIKA KWA SANA	31

ORODHA YA MICHORO

MCHORO WA 1: USAMBAZAJI WA IDADI YA WATU KWA JINSIA NA KAUNTI NDOGO.....	6
MCHORO WA 2: PIRAMIDI YA IDADI YA WATU YA KAUNTI 2019.....	6
MCHORO WA 3: IDADI YA WATU KWA KAUNTI NDOGO	7
MCHORO WA 4: MAKADIRIO YA IDADI YA WATU NA KUNDI MAALUM LA UMRI	7
MCHORO WA 5: OGANOGRAMU YA MFUMO WA UFUATILIAJI NA TATHMINI WA KAUNTI.....	30

ORODHA YA RAMANI

RAMANI YA 1: NAFASI YA KAUNTI YA BUNGOMA NCHINI KENYA.....	3
RAMANI YA 2: VITENGO VYA UTAWALA NA SIASA VYA KAUNTI.....	5

DIBAJI

Ni furaha yangu kuwasilisha kwenu mwongozo wa maendeleo wa Bungoma kwa miaka mitano ijayo (2023-2027). Huu ni mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti wa tatu, wenye mada "Kuharakisha mageuzi ya kijamii na kiuchumi hadi uchumi wenye ushindani, jumuishi na thabiti: Mbinu ya kutoka chini kwenda Juu". Inalenga kuwezesha upatikanaji wa huduma za kutosha na bora huku ikiweka mazingira wezeshi kwa maendeleo endelevu.

Ajenda hii ya maendeleo imejikita katika misingi sita ya maendeleo endelevu: Ukuaji wa uchumi, kupunguza umaskini, kuongeza kipato, kutengeneza ajira, kuboresha utoaji wa huduma na maendeleo ya biashara.

Katika kutekeleza mpango jumuishi wa maendeleo wa tatu, kaunti inaunganisha kikamilifu Ajenda ya kimataifa ya 2030 kuhusu malengo ya maendeleo endelevu almaarufu SDGs, Ajenda ya Afrika 2063 na mpango wa nne wa muda wa kadiri wa Dira ya Kenya 2030.

Mpango huu wa tatu jumuishi wa maendeleo ya Kaunti (2023-2027) unachukua nafasi ya ule wa pili ambao ulitekeleza sera, programu, miradi na shughuli ambazo zilifanywa ili kufikia malengo yaliyowekwa.

Maendeleo makubwa yalipatikana katika kipindi cha pili cha mpango wa mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti, hasa katika maendeleo na uboreshaji wa miundombinu, usalama wa chakula na lishe, kupanua upatikanaji wa huduma za afya kwa bei nafuu, upatikanaji sawa wa elimu na mafunzo, maendeleo ya rasilimali watu na kuboresha huduma zetu za umma.

Katika kipindi hiki cha mpango, tutajenga misingi na mafanikio haya ili kuendeleza mageuzi na uboreshaji wa Kaunti yetu ili kuunda kazi nyingi na bora zaidi, kuinua hali ya maisha ya kila mwananchi, kukomesha ukosefu wa usawa, kuboresha Pato la Kaunti almaarufu GCP na mchango katika pato la Taifa.

Katika miaka mitano ijayo, tutaongeza uwekezaji katika miundombinu ya usafiri, Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) na kawi ili Kaunti yetu ipunguze gharama ya kufanya biashara na kuboresha ushindani na tija.

Tutatengeneza nafasi za ajira kwa kupanua sekta yetu ya utengenezaji bidhaa kupitia uanzishaji wa bustani ya viwanda huku tukiwezesha wafanyabiashara wadogo na wa kati kwa kuwapa fursa ya kupata mikopo nafuu, mafunzo na uimarishaji wa ujuzi, zana na upatikanaji wa masoko. Aidha, tija ya kilimo na mifugo itaongezwa ili kuimarisha usalama wa chakula, usindikaji wa mazao ya kilimo, kukuza uchumi na kuongeza ajira.

Zaidi ya hayo, tutashirikiana na Serikali ya Kitaifa katika kuunda ajira zaidi ya elfu tano mtandaoni kwa ajili ya vijana wetu kupitia programu ya 'Ajira Digital'. Mfumo

wetu wa kitaasisi utaimarishwa ili kusaidia programu za sanaa ya ubunifu ili tasnia iweze kuzalisha mali na kutengeneza ajira kwa vijana wetu.

Tutaendelea kutoa kipaumbele kwa elimu-jumuishi na bora ili kukuza nguvu kazi yenye ushindani wa kimataifa ambayo itachochea ukuaji wa uchumi na kutengeneza nafasi za kazi. Katika suala hili, tutatoa fursa na mazingira mazuri ya kujifunzia kwa wanafunzi wetu, kupanua na kuandaa vyuo vya mafunzo ya ufundi stadi almaaarufu VTCs ili kuboresha ubora na wingi wa wafanyikazi wa kiwango cha kati huku tukihakikisha wanafunzi wanashindana katika soko la kazi katika karne ya 21.

Uongozi wangu utahakikisha kuwa kila mwananchi anapata huduma bora za afya kwa bei nafuu na maji salama kwa matumizi ya nyumbani na uzalishaji. Wanajamii wetu walio katika mazingira magumu watasaidiwa kupitia ulinzi wa kijamii ulioimarishwa na programu za uwezeshaji.

Ili kujenga uwezo wa kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi, programu, miradi, shughuli na mipango yote itatekelezwa huku ikiweka kipaumbele katika uhifadhi na usimamizi wa mazingira. Hii itaimarisha uendeleu wa matokeo yetu na kuendelea kufurahia huduma zinazotolewa kwa raia wetu.

Katika utekelezaji wa mpango huu, tutaimarisha mifumo ya kisera, kisheria na kitaasisi ambayo itakuwa msingi imara wa kufanya maamuzi shirikishi. Ili kupima utendakazi na kuripoti kwa watu wa Bungoma, ufuatiliaji, tathmini, kuripoti na kujifunza kwa ufanisi itakuwa sehemu muhimu ya utekelezaji wa mipango iliyopangwa kwa wakati unaofaa na kukumbatia uwazi na uwajibikaji.

Kwa hiyo, naomba sote tutoe mchango wetu katika utekelezaji wa mpango huu kwani ni jukumu letu la pamoja. Serikali ya Kaunti kwa upande wake itashirikiana kwa karibu na sekta ya kibinafsi na washirika wa maendeleo ili kuhakikisha tunatimiza malengo na shabaha za mpango huu kwani hili ni muhimu katika kuunda uchumi thabiti ambao utaharakisha mabadiliko ya kijamii na kiuchumi katika kaunti yetu na kuifanya iwe ya ushindani zaidi kindani, kitaifa, kikanda na kimataifa.

Tufanye hivi pamoja kwa ajili ya Kaunti yetu kuu.

**MHESHIMIWA KENNETH MAKELO LUSAKA, EGH
GAVANA, KAUNTI YA BUNGOMA**

SHUKRANI

Hazina ya Kaunti kupitia kurugenzi ya mipango ya kiuchumi kwa kuzingatia Kifungu cha 220 (2) cha Katiba imetayarisha mpango huu wa tatu wa maendeleo jumuishi ya Kaunti (2023-2027) ambao utatoa mfumo wa kupanga, kufanya bajeti, ufadhili, ufuatiliaji na tathmini ya programu na miradi ya muda wa kati.

Ni kwa sababu hii kwamba ninatoa shukrani zangu za kibinafsi na za kitaasisi kwa Mheshimiwa Gavana Kenneth M. Lusaka, Mheshimiwa Naibu Gavana Jenifer Mbatiany na wanachama wa kamati tendaji ya Kaunti kwa kutoa mwelekeo wa kimkakati wa sera na kuratibu mchakato wa maandalizi ya Mpango Jumuishi wa Maendeleo wa Kaunti wa tatu.

Pia nimefurahishwa na msaada nilioupata kutoka kwa maafisa wakuu wote katika Idara chini ya uongozi wa maafisa wakuu wa fedha na mipango ya kiuchumi, Dinah Makokha na Edward Makhandia mtawalia kwa kutoa uongozi bora kwa vikundi kazi vya kisekta.

Maafisa wa ufundi kutoka Idara za kitengo wakiongozwa na wakuu wa kurugenzi waliotoa data na taarifa ambazo ziliunda msingi wa mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti na ushiriki wao binafsi wakati wa warsha za uandishi unatambuliwa ipasavyo.

Pia ningependa kusajili shukrani zangu kwa kujitolea na kazi ya pamoja ya timu iliyoorodheshwa ya kupanga uchumi chini ya uongozi wa James Wafula na Metrine Chonge: Peter Cheworei, Beatrice Nyambane, Evans Kisika, Cyphrene Sabuni, Humphrey Situma, Wycliffe Matumbai, Martin Mabongai, Sonny Were, Lydia Khisa, Edgar Barasa, Anne Ngano, Evans Katenya, Sella Kombo na Stephen Wamukota kwa mchango wao wa kiufundi na kutoa huduma za sekretarieti kwa maandalizi ya jumla ya mpango huu.

Msaada uliopokelewa kutoka kwa taasisi mbalimbali (CBEF, CSOs, COG, KIPPRA, MDAs za Serikali ya Kitaifa, LREB) na wadau wote, umma na binafsi, washirika wa maendeleo na wataalam unathaminiwa sana.

Ni imani yangu kwamba kulingana na mpango huu, ambao umeainisha kwa uwazi maeneo ya Kaunti ya kuzingatia kwa miaka mitano ijayo, tuko kwenye msingi thabiti wa kutekeleza jukumu letu la kuratibu katika sera, mipango, ufuatiliaji na tathmini ya Dira ya 2030 kupitia yetu ya mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti wa tatu na katika kuchangia kuelekea taifa lenye ushindani na ustawi duniani lenye ubora wa juu wa maisha kwa wakenya wote kufikia mwaka wa 2030.

Mungu awabariki ninyi nyote.

CHRISPINUS BARASA

MJUMBE WA KAMATI YA UTENDAJI YA KAUNTI – FEDHA NA MIPANGO YA UCHUMI

SURA YA KWANZA: MUHTASARI WA KAUNTI

1.0 Maelezo ya Jumla ya Sura

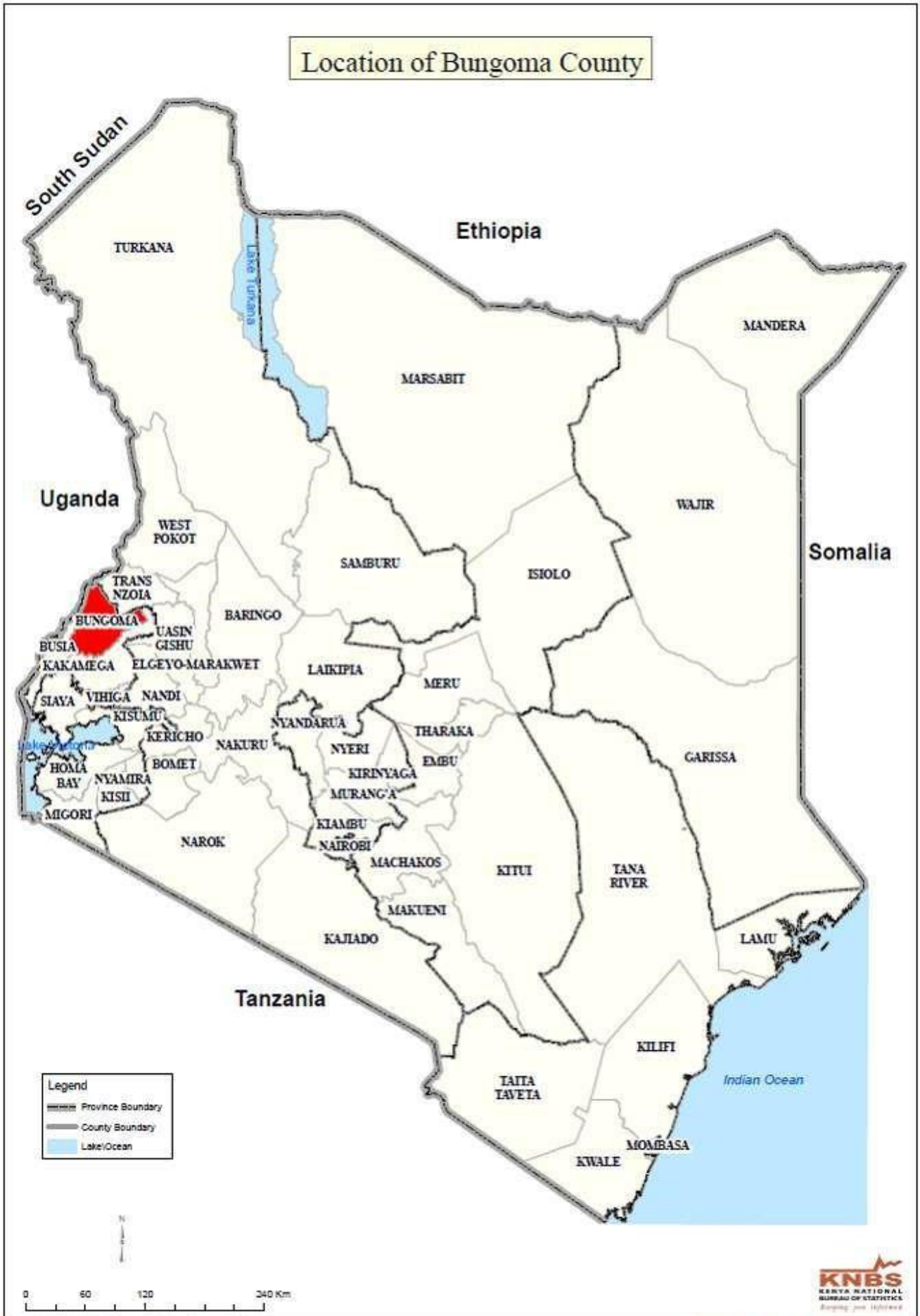
Sura hii inaangazia usuli wa kaunti unaojumuisha historia fupi, wakaazi na shughuli zake kuu za kiuchumi. Pia ina taarifa kuhusu vitengo vya utawala na kisiasa, majaliwa ya rasilimali, hali ya kijamii na kiuchumi na idadi ya watu ambayo huongoza mwelekeo wa sasa na ujao wa maendeleo ya Kaunti.

Kaunti ya Bungoma kwa Muhtasari

Mada	Maelezo
Eneo (KNBS)	Kilomita mraba 3024
Kadirio la Idadi ya Watu 2022 (KNBS)	Jumla (1,758,119); Mwanaume (886,040), Mwanamke (872,079)
Idadi ya Watu (Sensa ya 2019)	Jumla: 1,670,535; Mwanaume (812,146), Mwanamke (858,389). Mjini: 190,112 Vijijini: 1,480,458
Households (2019 Census) Kaya (Sensa ya 2019)	Nambari: 358,796 Wastani wa Ukubwa wa Kaya: 4.6
Kadirio la Idadi ya Kaya 2022 (KNBS)	Nambari: 462,753 Wastani wa Ukubwa wa Kaya: 3.8
Idadi ya Watu (Sensa ya 2019, KNBS)	Watu 552 katika kila kilomita mraba
Kadirio la Idadi ya Watu 2022 (KNBS)	Watu 581 katika kila kilomita mraba
Idadi ya Maeneo Bunge	9 (Kanduyi, Bumula, Sirisia, Kabuchai, Mlima Elgon, Webuye Mashariki, Webuye Magharibi, Tongaren na Kimilili)
Nambari za Wadi	45
Idadi ya vitengo vya Kijiji	236
Jiografia	Ndani ya Bonde la Ziwa Victoria, lenye urefu wa mita 1200 hadi mita 4321 juu ya usawa wa bahari.
Hali ya hewa	Hupata misimu miwili ya mvua, mvua ya mda mrefu - Machi hadi Julai na mvua ya mda mfupi -Agosti hadi Oktoba. Mvua ya kila mwaka – milimita 400 (chini zaidi) hadi milimita 1,800 (juu zaidi). Joto la kila mwaka - 0 ° C na 32 ° C kutokana na viwango tofauti vya urefu.
Rasilimali muhimu za taifa	Hifadhi ya Msitu wa Mlima Elgon; Mlima Elgon; Milima; Mito; Ardhi ya kilimo
Shughuli za Kiuchumi	Zimtawaliwa na Kilimo na Biashara Ndogondogo na za Kati
Vivutio vya watalii	Hifadhi ya Kitaifa ya Mlima Elgon; Hifadhi ya Msitu wa Mlima Elgon; Msitu wa Chepkitale; maporomoko ya maji ya Nabuyole na Malakisi; Sang'alo, milima ya Musikoma na Kabuchai; Mapango (Mlango Nane na Chebin); Magofu ya Ngome ya Chetambe
Ukarimu	Hoteli nyingi karibu na maeneo ya mijini
Barabara kuu za Kitaifa na kiunga cha reli	A104 (Webuye - Malaba), A1 (Webuye-Kitale-Lokichogio), njia ya reli ya Mombasa-Nairobi-Malaba-Kampala.
Kilimo na Usalama wa Chakula	Eneo la ardhi ya kilimo ni Hekta 223,269; Hekta 202,494 chini ya kilimo cha kujikimu huku Hekta 19,091 chini ya kilimo cha biashara. Kutegemea kilimo cha kujikimu cha kutegemea mvua.
Afya na ustawi	Huduma za Afya hutolewa zaidi na ngazi ya 1, 2, 3, 4 na 5 pamoja na vituo vya afya vya kibinafsi. Tofauti katika uwezo wa huduma za afya, utayari na upatikanaji wa

Mada	Maelezo
	kifurushi muhimu cha huduma katika vituo vya afya vya Kaunti.
Elimu na maarifa	Inahudumiwa na zaidi ya vituo 1,292 vya ECDE; shule za msingi 961; Shule za Sekondari 306 ambapo kuna shule za ziada za Kaunti 16, Shule 2 za Kitaifa; vituo vya mafunzo ya ufundi stadi almaarufu VTC 90; vyuo vya mafunzo ya ufundi 8, taasisi za mafunzo ya matibabu (KMTC) 6, Chuo Kikuu 1, na kampasi za satelaiti za vyuo vikuu.
Makazi	Kwa kiasi kikubwa ni nyumba za mda mfupi na paa za bati, kuta za udongo na sakafu ya udongo.
Maendeleo ya mijini	Maeneo kadhaa ya Mijini yapo katika kaunti ikijumuisha manispaa 2, miji kadhaa na vituo vya soko.
Huduma za maji	Mtoa huduma za maji - NZOWASCO, Vyama vya Rasilimali za Maji, Vyama vya Watumiaji Maji, skimu za maji, mitambo ya kusafisha maji huko Kamtiong' huko Kimilili, Webuye katika maporomoko ya Nabuyole na Matisi miongoni mwa mengine.
Viwezesha- Barabara na Usafiri, Huduma za Kifedha, teknolojia ya habari na mawasiliano	Inahudumiwa na barabara zilizosakafiwa zinazounganishwa na barabara kuu za kitaifa kama vile A104- Webuye-Malaba, A1-Webuye-Kitale, C33-Mumias- Bungoma, D258 -Musikoma- Buyofu, C42 Chwele Sirisia, D277- Sirisia-Lwakhakha, D279 -Sikata Kimilili. Vijiwanja vya ndege vya Matulo na Bungoma. Huduma za kifedha hutolewa na benki za biashara, taasisi ndogo za fedha, huduma za bima, maombi ya simu na wakala wa benki.
Teknohama	Kuna majengo kadhaa teknohama na nyingi ni ya msingi wa kilimo
Uanzishwaji wa Viwanda	Kampuni ya Sukari ya Nzoia, Kiwanda cha Karatasi cha Webuye, Kiwanda cha Sukari cha Naitiri, Uchakataji wa Maziwa wa Webuye, viwanda vya Kahawa vya Chesikaki na Musese, Nyumba ya Kuchinja Kuku ya Chwele.
Usalama	Mtandao wa vituo vya polisi, vituo vidogo vya polisi na vituo vya polisi vya doria. Kambi moja ya kijeshi katika Mlima Elgon. Mashirika ya usalama ya kibinafsi kote katika kaunti.
Maliasili	Ardhi, Maji, Mimea, Wanyama, Hewa, Mwanga wa Jua, Milima, Milima, Mapango, udongo, madini, Biomasi.

Ramani ya 1: Nafasi ya Kaunti ya Bungoma nchini Kenya

Makundi ya kiuchumi

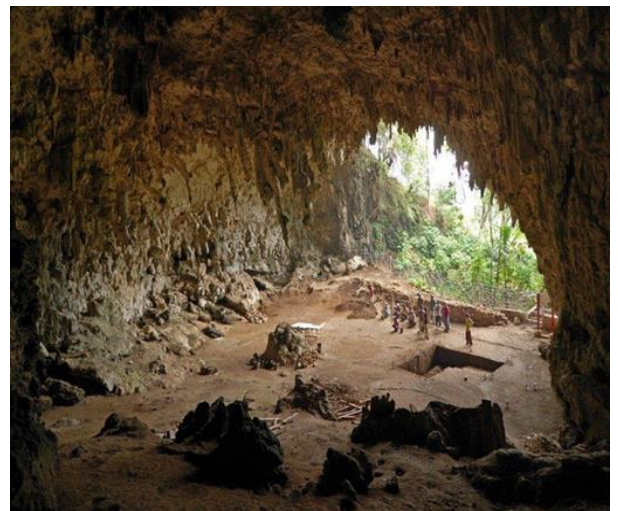
Kaunti hii ni mwanachama wa Kanda ya Ziwa ya Kiuchumi almaarufu Lake Region Economic Bloc (LREB) ambayo ina wanachama wa kaunti 14. Kaunti hizi ni pamoja na Bungoma, Busia, Homa Bay, Kakamega, Kisii, Kisumu, Migori, Nyamira, Siaya, TransNzoia, Kericho, Bomet, Nandi na Vihiga. Sio tu kuwa na kanda sawa za kiikolojia na maliasili; zina historia za kitamaduni zinazofanana ambazo ni za uhamiaji wa kihistoria na njia za biashara.

Madhumuni ya kambi hiyo ni kuwa na mbinu jumuishi katika kuleta pamoja rasilimali zote zilizopo, kutambua fursa na kwa makusudi sera, programu na shughuli zote katika Kanda ya Ziwa ziendane na kuinua na kudumisha ubora wa maisha ya watu na mifumo ikolojia. Kaunti hiyo itanufaika na kanda ya ziwa ya kiuchumi ambayo imejikita katika sekta za uzalishaji, kijamii na kuwezesha.

1.1 Masharti ya Kifiziografia na Asili

Sehemu hii inaelezea mazingira ya jumla ya eneo la Kaunti ya Bungoma

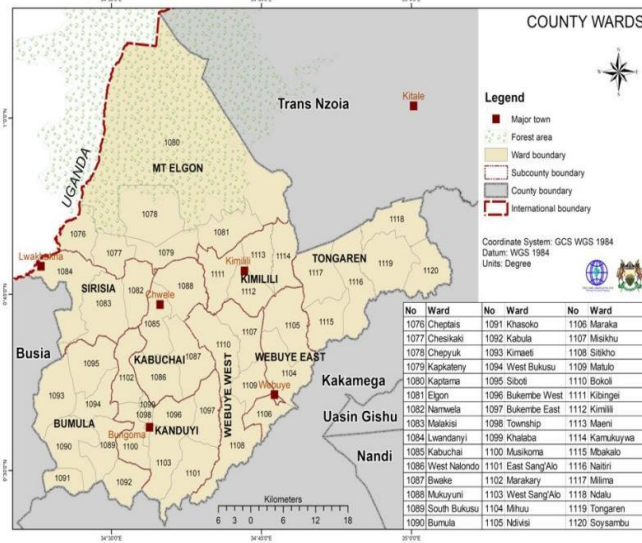
Vipengele Vya Kiwango na Topografia

1.2 Vitengo vya Utawala na Siasa

Kaunti ya Bungoma imegawanywa katika Kaunti Ndogo 12, Wadi 45 na Vitengo 236 vya Vijiji. Ramani ya 2 inaonyesha vitengo vya utawala vya Kaunti ya Bungoma.

Ramani ya 2: Vitengo vya Utawala na Siasa vya Kaunti

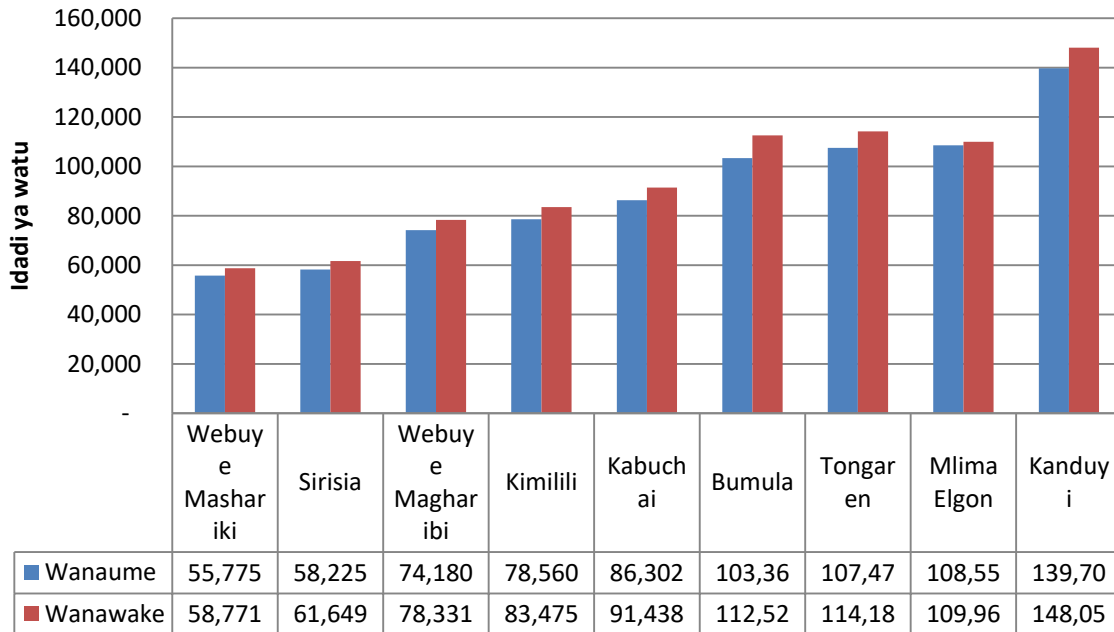
1.3 Vipengele vya idadi ya watu

Usambazaji wa Idadi ya Watu

Kaunti ya Bungoma ni kaunti ya pili kwa watu wengi katika eneo la kiuchumi la LREB na ya tano nchini Kenya. Ikiwa na idadi ya watu milioni 1.66, inawakilisha asilimia 11 ya jumla ya idadi ya watu wa kambi hiyo. Idadi ya wakazi wa Kaunti ya Bungoma mwaka wa 2019 ilihesabiwa kuwa 1,670,570.

Mchoro wa 1: Usambazaji wa Idadi ya Watu kwa Jinsia na Kaunti Ndogo

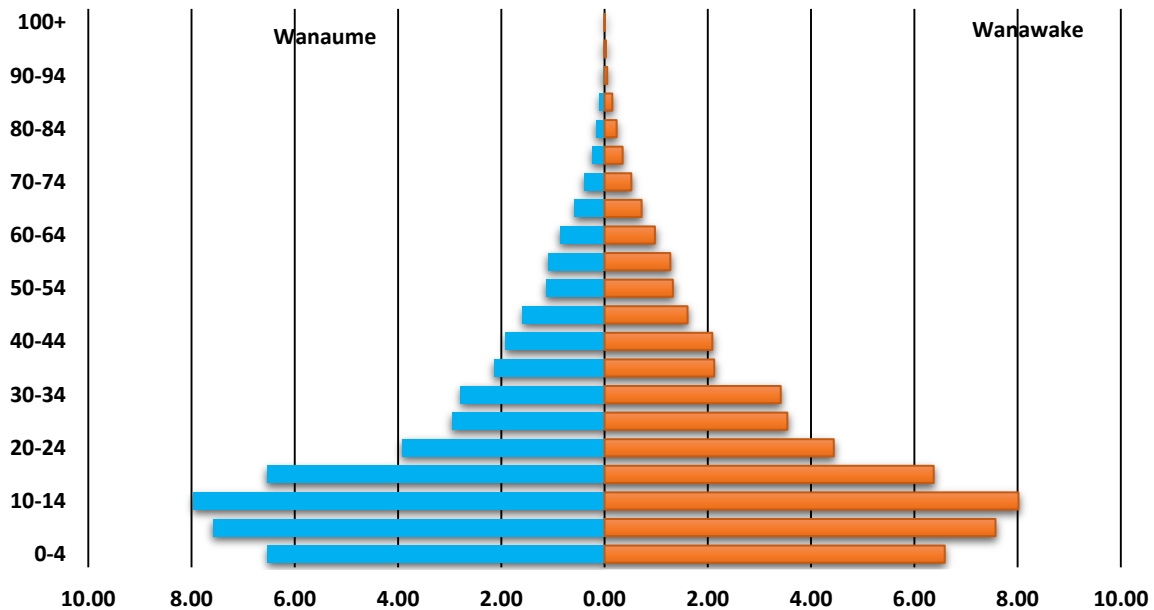
Picha ya upau wa usambazaji wa idadi ya watu kwa jinsia na Kaunti ndogo

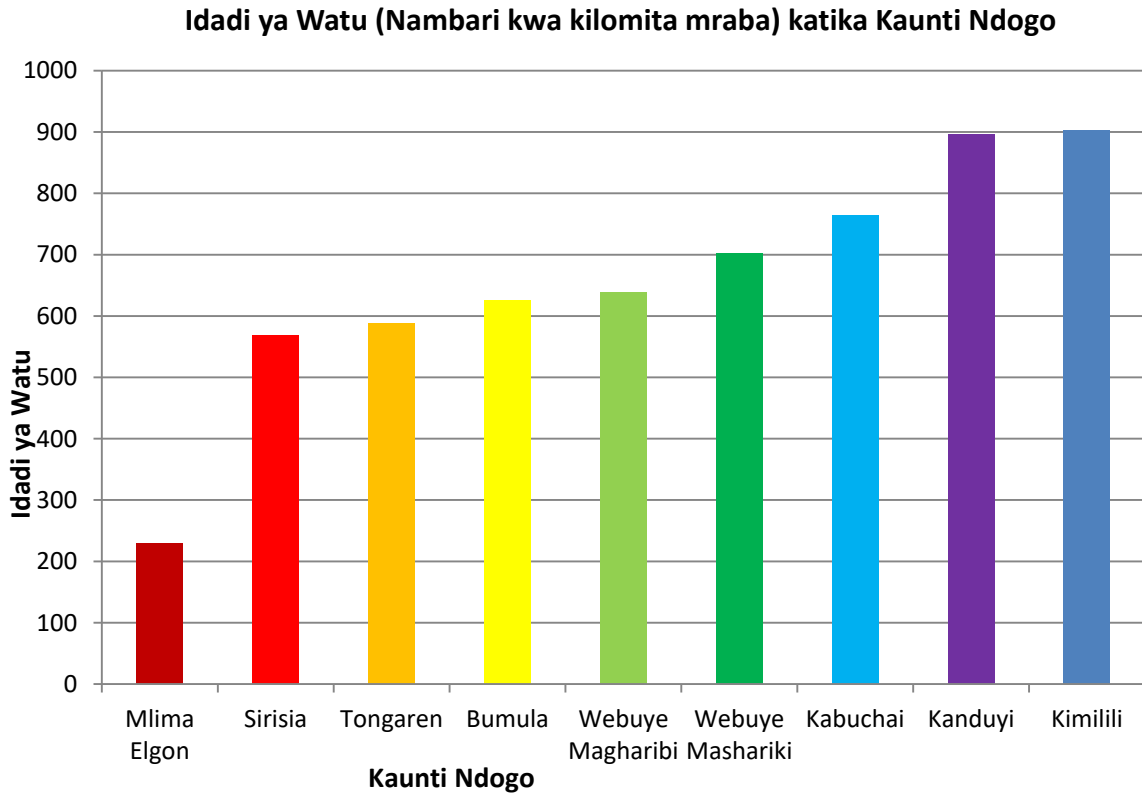
Chanzo: Ripoti ya sensa ya KNBS ya 2019

Mchoro wa 2: Piramidi ya Idadi ya Watu ya Kaunti 2019

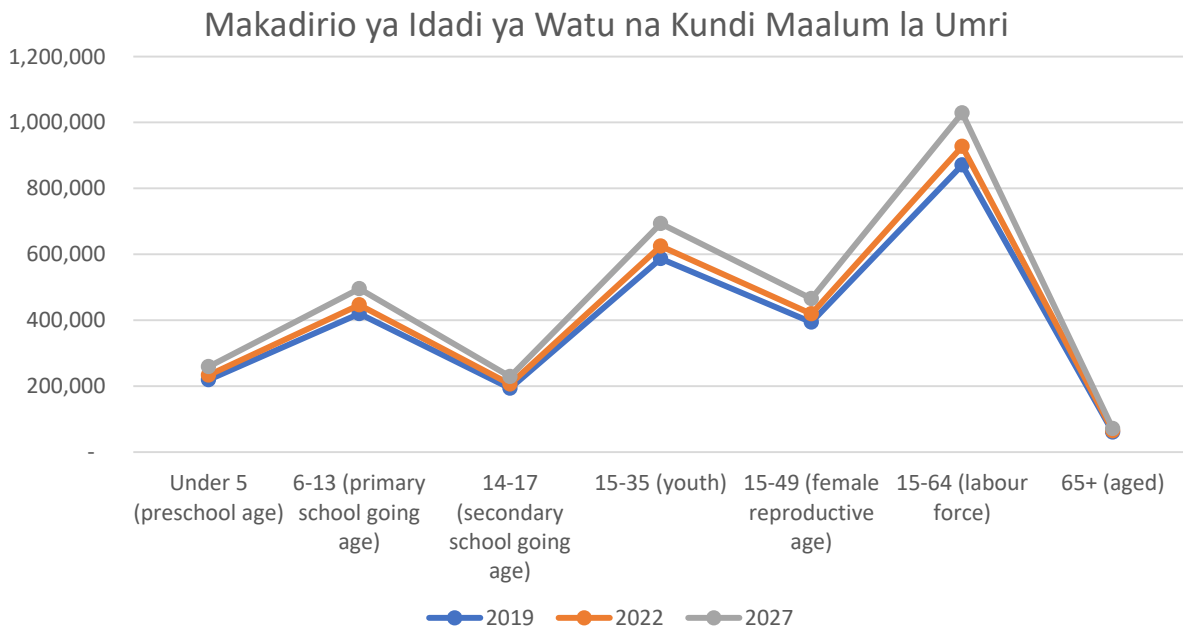
Piramidi ya idadi ya watu wa Bungoma 2019

Mchoro wa 3: Idadi ya watu kwa Kaunti Ndogo

Mchoro wa 4: Makadirio ya Idadi ya Watu na Kundi Maalum la Umri

Chanzo: Ripoti ya Uchambuzi wa Idadi ya Watu (2019) ya KNBS

Jedwali la 1: Makadirio ya Idadi ya Watu kwa Eneo la Mjini

Eneo la mjini	Sensa ya 1999	Sensa ya 2009	Idadi ya Senysa ya 2019				2022 (Makadirio)				2025 (Makadirio)				2027 (Makadirio)			
	Jumla	Jumla	Jumla	Wanaume	Wanawake	Wenye jinsia mbili	Jumla	Wanaume	Wanawake	Wenye jinsia mbili	Jumla	Wanaume	Wanawake	Wenye jinsia mbili	Jumla	Wanaume	Wanawake	Wenye jinsia mbili
Bungoma	44,196	54,469	68,031	32,903	35,126	2	72,408	35,020	37,386	2	77,066	37,273	39,791	2	80,336	38,855	41,480	2
Kimilili	10,261	40,928	56,050	27,225	28,824	1	59,656	28,976	30,678	1	63,494	30,841	32,652	1	66,188	32,149	34,038	1
Webuye	19,606	23,364	42,642	20,746	21,894	2	45,385	22,081	23,302	2	48,305	23,501	24,802	2	50,355	24,499	25,854	2
chwele	3,018	-	9,797	4,487	5,310	0	10,427	4,776	5,652	0	11,098	5,083	6,015	0	11,569	5,299	6,270	0
Kapsokwo ny	5,687	3,663	7,077	3,435	3,641	1	7,532	3,656	3,875	1	8,017	3,891	4,125	1	8,357	4,056	4,300	1
Cheptais	3,675	0	4,419	2,124	2,295	0	4,703	2,261	2,443	0	5,006	2,406	2,600	0	5,218	2,508	2,710	0
Sirisia	-	-	2,096	991	1,105	0	2,231	1,055	1,176	0	2,374	1,123	1,252	0	2,475	1,170	1,305	0
Jumla	86,443	122,424	190,112	91,911	98,195	6	202,342	97,824	104,512	6	215,359	104,117	111,236	7	224,500	108,536	115,957	7

Chanzo: Ripoti ya Sensa ya KNBS ya 2019

Jedwali la 2: Idadi ya Watu Wenye Ulemavu kwa Aina, Umri na Jinsia

Aina	Jumla ya Idadi watu wenye miaka 5+			5-14			15-24			25-34			35-54			55+		
	Jumla	Wanaume	Wanawake	Jumla	Wanaume	Wanawake	Jumla	Wanaume	Wanawake	Jumla	Wanaume	Wanawake	Jumla	Wanaume	Wanawake	Jumla	Wanaume	Wanawake
kuona	10,585	4,592	5,993	1,594	876	718	1,586	798	788	868	380	488	2,088	807	1,281	4,449	1,731	2,718
Kusikia	5,457	2,491	2,966	1,356	748	608	984	522	462	540	265	275	699	291	408	1,878	665	1,213
Kutembea	10,582	4,393	6,189	1,153	639	514	972	515	457	675	314	361	2,036	897	1,139	5,746	2,028	3,718
Kujitunza	3,575	1,759	1,816	920	537	383	629	349	280	340	188	152	455	239	216	1,231	446	785
Utambuzi	6,203	2,652	3,549	1,057	605	452	1,054	572	482	804	418	386	1,221	450	770	2,067	607	1,459
Kuwasiliana	3,784	2,120	1,664	1,266	793	473	923	544	379	526	296	230	510	253	257	559	234	325

Chanzo: Ripoti ya Sensa ya KNBS ya 2019

Uwezo wa Mgao wa Kidemografia

Mgao wa idadi ya watu ni ukuaji wa uchumi unaopatikana wakati kaunti inafikia uwiano wa chini wa utegemezi. Hii ni matokeo ya kupungua kwa viwango vya vifo na uzazi katika kaunti huku idadi ya umri wa kufanya kazi ikiongezeka.

Kuwa na uwiano mdogo wa utegemezi huweka huru rasilimali kwa kaya na serikali ambazo zinaweza kuwekeza katika elimu, afya, na ustawi kusaidia kukuza ukuaji wa uchumi. Jedwali la 3 linaonyesha uwezo wa mgao wa idadi ya watu wa Kaunti ya Bungoma.

Jedwali la 3: Umwezo wa Mgao wa Kidemografia

Kategoria	2009	2019	2023	2024	2025	2026	2027
Idadi ya watu	1,374,447	1,670,570	1,815,380	1,853,503	1,892,427	1,932,168	1,972,743
Idadi ya watu chini ya 15 (%)	0.48	0.44	0.44	0.44	0.44	0.44	0.44
Idadi ya watu 15 - 64 (%)	0.49	0.52	0.52	0.52	0.52	0.52	0.52
Idadi ya watu juu ya 65 (%)	0.03	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
Uwiano wa Utegemezi	105.8	91.8	91.8	91.8	91.8	91.8	91.8
Kiwango cha Uzazi	6.1	3.6	3.4	3.4	3.4	3.3	3.3
Kiwango cha Vifo	10	10.2					

Chanzo: Ripoti ya Sensa ya Watu na Makazi ya KNBS ya 2019

Kwa kupunguza uwiano wa utegemezi unaosababishwa na kupunguza kiwango cha uzazi na kuongeza nguvu kazi, tunapanga kurekodi ongezeko la uzalishaji. Zaidi ya hayo, katika muda wa kati, Kaunti itafuata sera endelevu ya idadi ya watu, kuhakikisha kwamba tunaboresha maendeleo yetu ya rasilimali watu kwa tija.

1.4 Kielezo cha Maendeleo ya Binadamu

Maendeleo ya binadamu ni lengo na mchakato wa kuwawezesha watu kuishi maisha wanayothamini kwa kupanua uwezo wao, uhuru na uchaguzi wao (UNDP, 2009). HDI ya Kenya imekuwa ikikua kwa wastani wa ukuaji wa 0.64 kutoka 1990 ambapo ilikuwa 0.473, 0.530 mwaka wa 2010 na 0.555 mwaka wa 2015. HDI ya Kenya mwaka wa 2015 ilikuwa 0.555 huku ile ya Kaunti ikiwa 0.48. Ikilinganishwa na viwango na nchi, utendakazi wa kaunti katika mwaka wa 2019 ni kama inavyoonyeshwa kwenye jedwali la 4.

Jedwali la 4: HDI ya Kenya na viashiria vya vipengele vya 2019

	Thamani ya HDI	Kiwango cha HDI	Maisha matarajio ya kuzaliwa		Miaka inayotarajiwa wa masomo	Miaka ya wastani ya shule	GNI kwa kila mtu (2017 PPP US\$)
			Wanaume	Wanawake			
Kawaida			85	85	18	15	75,000
Kenya	0.601	143	60.6	66.5	11.3	6.6	4,244
Kaunti ya Bungoma	0.572		65.5	68.2	11.3	9	943.79

SURA YA PILI: UHAKIKI WA MPANGO JUMUISHI WA MAENDELEO YA KAUNTI ULIOPITA

2.0 Maelezo ya Jumla ya Sura

Sura hii inawasilisha uchanganuzi wa utendakazi wa kaunti kulingana na mapato, matumizi, na matokeo muhimu pamoja na changamoto kuu zinazokabili utekelezaji wa mpango, mafunzo na mapendekezo.

2.1 Uchambuzi wa Vyanzo vya Mapato ya Kaunti

Mapato yanayotarajiwa ya kila mwaka dhidi ya mapokezi halisi katika kipindi kinachokaguliwa yamewasilishwa katika jedwali la 5.

Table 5: Uchambuzi wa vyanzo vya mapato ya Kaunti

Vyanzo vya mapato	Makadirio ya mapato (shilingi ya Kenya kwa mamilioni)					Mapato halisi mapato (shilingi ya Kenya kwa mamilioni)				
	Mwaka wa mapato wa 1	Mwaka wa mapato wa 2	Mwaka wa mapato wa 3	Mwaka wa mapato wa 4	Mwaka wa mapato wa 5	Mwaka wa mapato wa 1	Mwaka wa mapato wa 2	Mwaka wa mapato wa 3	Mwaka wa mapato wa 4	Mwaka wa mapato wa 5
Hisa sawa	8,949.0	8,893.65	8,893.65	10,659.4	10,659.44	8,949.0	8,893.65	8,893.65	9,806.68	-
Ruzuku za Masharti (Serikali ya Kenya)	905.9	660.7	499.7	434.06	0	583.9	463.3	367.6	216.74	-
Ruzuku za Masharti (Washirika wa Maendeleo)	901.3	2,147.4	896.8	1,633.1	856.32	687.4	1,587.6	650.0	453.04	-
Mapato kutokana na Kaunti yenyewe	753.2	919.1	1,141.5	1,488.3	1,398.52	650.5	777.5	765.4	983.3	-
Vyanzo vingine (Bainisha)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jumla	11,509.4	12,620.85	11,431.65	14,214.9	12,914.3	10,870.8	11,722.05	10,676.65	11,459.76	-

Mambo muhimu kutoka kwa jedwali:

- Chanzo kikuu cha mapato ya kaunti kilikuwa taarifa ya hisa sawa ya matoleo ya hazina ya Serikali ya Kitaifa.
- Vyanzo vingine ni pamoja na: -
 - Ruzuku ya masharti kutoka kwa serikali ya kitaifa.
 - Ruzuku ya masharti kutoka kwa washirika wa maendeleo.
 - Mapato kutokana na Kaunti yenyewe ingawa yana changamoto zisizotarajiwa zinazotokana na athari mbaya za janga la COVID-19 miongoni mwa sababu zingine.

2.2 Tathmini ya Utendaji wa programu za Sekta

Muhtasari wa mafanikio mahususi kutoka kwa Mpango Jumuishi wa maendeleo ya Kaunti ya 2018-2022 yameainishwa katika jedwali la 6.

Jedwali la 6: Tathimini ya Utendaji

Sekta	Mafanikio
Kilimo, Maendeleo Mijini na Vijijini	<ul style="list-style-type: none"> • Ongezeko la uzalishaji wa maharagwe kutoka tani ya kipimo ya 39.27 mwaka wa 2018 hadi 46.87 mwaka wa 2021 dhidi ya lengo la tani ya kipimo ya 100. • Uzalishaji wa njugu karanga uliongezeka kutoka tani ya kipimo 0.849 hadi 1.467. • Kuajiri maofisa kilimo 136 ili kuimarisha utoaji wa huduma, • Matrekta 9 yamenunuliwa kwa ajili ya huduma za kukodisha matrekta. • Ongezeko la asilimia 72 la uzalishaji wa nyama ya ng'ombe, asilimia 371 kuongezeka kwa uzalishaji wa chevon. • Kuongezeka kwa asilimia 348 ya uzalishaji wa kondoo, • Ongezeko la asilimia 259 la kuku, • Ongezeko la asilimia 144 katika uzalishaji wa asali • Asilimia 83 ya ongezeko la uzalishaji wa mayai. • Utayarishaji wa mpango wa eneo la kaunti, ramani ya matumizi ya ardhi ya kaunti, mipango jumuishi ya maendeleo ya eneo, orodha ya ardhi, utayarishaji wa orodha za uthamini, uanzishaji wa maabara ya GIS.
Elimu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuongeza kiwango cha jumla cha uandikishaji wa ECDE kutoka asilimia 77.6% hadi asilimia 79% dhidi ya lengo la asilimia 100%. • Kuongeza kiwango cha jumla cha uandikishaji wa ECDE kutoka asilimia 82.2 hadi asilimia 89 dhidi ya lengo la asilimia 100. • Ualimu Ulioboreshwa: Uwiano wa Wanafunzi kutoka 1:50 hadi 1:40 dhidi ya lengo la 1:35 • Kuongeza idadi ya walimu wa ECDE wenye mafunzo rasmi.
Afya	<ul style="list-style-type: none"> • Kupunguza kiwango cha vifo vinavyotokana na kituo hadi asilimia 1 dhidi ya lengo la asilimia 0. • Kuongeza wauguzi (idadi) kwa kila watu 100,000 kutoka 24.29 hadi 27 dhidi ya lengo la 35. • Kupunguza idadi ya wagonjwa waliolazwa chini ya miaka 5 kutoka 389,533 hadi 338,337 na kuvuka lengo la 370,056. • Kupungua kwa kiwango cha vifo vya mama na mtoto kwa asilimia 0.07. • Kupungua kwa maambukizi ya UKIMWI kutoka asilimia 3.2 mwaka wa 2018, hadi asilimia 2.8 mwaka wa 2021. • Kuongeza asilimia ya wagonjwa wa Kifua Kikuu wanaomaliza matibabu kutoka asilimia 89 mwaka wa 2018 hadi asilimia 90 mwaka wa 2021 • Kupungua kwa maambukizi ya malaria kutoka asilimia 27.2 mwaka wa 2018 hadi asilimia 19 mwaka wa 2021 • Watumishi 172 wa afya wameajiriwa • Kuongezeka kwa huduma za usafi wa mazingira kutoka asilimia 67 mwaka wa 2018 hadi asilimia 75 mwaka wa 2021 dhidi ya lengo la asilimia 100. • Kuongezeka kwa utendaji wa vifaa vya vyoo kutoka asilimia 67 mwaka wa 2018 hadi asilimia 80 mwaka 2021 dhidi ya lengo la asilimia 100. • Ongezeko la watu lilihamasishwa kwenye mpango wa WASH kutoka asilimia 80 mwaka wa 2018 hadi asilimia 90 mwaka wa 2021 dhidi ya lengo la asilimia 100.
Nishati, Miundombinu na teknolojia ya habari na mawasiliano	<ul style="list-style-type: none"> • Kuboreshwa kwa kilomita 96.66 za barabara kwa viwango vya lami dhidi ya lengo la kilomita 300 (kilomita 15.96 za barabara za mijini na kilomita 80.7 katika maeneo mbalimbali ya Kaunti). Hii imesababisha kupunguzwa kwa gharama ya matengenezo ya gari, muda wa kusafiri na gharama ya usafiri. • Kuweka kokoto katika kilomita 2,192.6 za barabara katika kipindi cha mpango dhidi ya lengo la kilomita 2,750. Hii imesababisha uboreshaji wa mtandao wa barabara za vijijini unaoonekana kupitia kuibuka kwa kituo kipya cha abiria, kupungua kwa gharama ya matengenezo ya gari na gharama ya usafirishaji. • Kumeborehwa kwa kilomita 6.5 za barabara ya mjini hadi njia ya mabaraza mbili. Upanuzi huo umepunguza kwa kiasi kikubwa msongamano wa magari, ajali na kutoa mtiririko wa maji ya dhoruba katika Mji wa Bungoma. • Kujenga madaraja 62 na kalvati ambazo zimeboresha kwa kiasi kikubwa muunganisho, kupunguza muda wa kusafiri na gharama ya chini ya usafiri pamoja na kupunguza visa vya kufa maji. • Ujenzi wa nyumba 8 za makazi na kukarabati nyumba 56. • Kuongezeka kwa ufikiaji wa taarifa kutokana na utendakazi wa huduma ya kutuma ujumbe kwa wingi, usakinishaji wa dashibodi ya kuona ya M&E, LAN, WAN na WiFi pamoja na kuboresha chumba cha seva cha kaunti katika kipindi cha mpango.
Masuala ya Jumla ya Uchumi na Biashara	<ul style="list-style-type: none"> • Kuunganisha kaya 1,159 zaidi kwenye gridi ya taifa pamoja na 1,736 zilizokuwepo mwaka wa 2018. • Upatikanaji wa kichuma cherry 1 • Vifaa vilivyorekebishwa 87, • Imethibitishwa na kugonga muhuri kwa vifaa vya kupimia 8,010 dhidi ya lengo la 9,500. • Ilitoa mafunzo kwa SMEs 1,527 dhidi ya lengo la 2,500 • Kujenga vibanda vya kisasa 193 na vibanda 37 vya bodaboda. • Kuongezeka kwa idadi ya vyama vya ushirika kutoka 109 hadi 395 na ongezeko la mauzo

Sekta	Mafanikio
Burudani, Utamaduni, Vijana na Michezo	<p>kutoka shilingi milioni 257 hadi bilioni 2.2.</p> <p>Sekta ilipata mafanikio yafuatayo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kujenga maeneo 2 ya kitamaduni ya kihistoria yaliyojengwa na kudumishwa; • Kituo cha kitamaduni cha madhumuni mengi cha Sang'alo kimejengwa • Iliandaa tamasha 6 za kitamaduni za jamii • Ilishiriki katika michezo ya KICOSCA & EALASCA; • Kushiriki katika tamasha za muziki wa kitamaduni nchini Kenya; • Kuadhimishwa kwa siku ya dawa za mitishamba • Mashujaa na shujaa walichaguliwa na kutambuliwa. • Kuundwa na kutekelezwa kwa Kikundi Kazi cha Kiufundi cha Jinsia katika kaunti ndogo zote 9 na moja katika makao makuu ili kukabiliana na ongezeko la visa vya ukatili wa kijinsia katika kaunti; • Maadhimisho ya Siku za Kimataifa za Wanawake, Siku za Kimataifa za Ulemavu na Siku ya Mtoto wa Kiafrika ili kujenga uelewa juu ya masuala yanayohusiana na kaulimbiu ya maadhimisho hayo na kukuza uwezeshaji wa wanawake kiuchumi kwa kuongeza upatikanaji wa mikopo nafuu. • Usasa wa uwanja wa Masinde Muliro ambapo mchakato wa ujenzi ulikuwa 65%; • Kumejengwa awamu ya 1 na II ya kituo cha mafunzo cha mwinuko wa juu • Kumeundwa viwanja 3 vipya vya kaunti ndogo • Kuanzishwa kwa vilabu 2 vya michezo vya kaunti. • Kituo cha vijana cha Maeni kilijengwa • Kufunza na kushauri vijana 350 kuhusu mpango wa kazi dijitali wa Ajira dhidi ya lengo la 45° • Kujenga kituo cha maonyesho na uvumbuzi • Kuhamasisha vijana 1,000 kuhusu uhalifu, dawa za kulevya na matumizi ya dawa za kulevya dhidi ya lengo la 4,500. • Ilianzisha hazina ya kuwawezesha vijana katika kaunti ya Bungoma ambapo vikundi 89 vya vijana vilipata fedha • Ilishirikisha vijana 225 kwenye mpango wa kazi za muda mfupi • Ilianzisha kituo cha mafunzo ya TEHAMA katika mji wa Bungoma kwa ushirikiano na uwekezaji wa centum
Usimamizi na Utawala wa Utumishi wa Umma	<ul style="list-style-type: none"> • Ujenzi wa ofisi 10 za utawala wa kata na kuinua nyuso za Makao Makuu ya Kaunti.
Ulinzi wa Mazingira, Maji, na Maliasili	<ul style="list-style-type: none"> • Kuongezeka kwa eneo la miti ya kaunti kwa 0.6%. • Ongezeko la asilimia ya watu wanaopata maji salama katika kaunti, kutoka 25.8% hadi 35%. Matokeo muhimu ni Ujenzi wa skimu 5 kubwa za maji na serikali ya kitaifa. • Ujenzi wa miradi 5 ya maji ya kati katika kaunti nzima • Ujenzi wa miradi midogo 181 ya maji • Upatikanaji wa kitengo cha kuchimba visima • Kupunguzwa kwa 54% kwa maji yasiyo ya mapato katika mpango wa maji mijini wa kaunti.

Kiwanda cha Kusindika Maziwa cha Webuye

Vifaa katika Machinjio ya Kuku Chwele

Darasa la ECDE katika shule ya msingi ya
Chenjeni

Mrengo wa uzazi katika Hospitali ya Rufaa ya
Bungoma

Barabara ya njia mbili kuu katika Mji wa
Bungoma.

Soko la kisasa katika Manispaa ya Kimilili

Kifaa cha kuzima moto

Uboreshaji wa Uwanja wa Masinde Muliro

2.3 Changamoto zilizojitokeza wakati wa Utekelezaji wa Mpango Jumuishi wa Maendeleo ya Kaunti Uliopita

- Inadequate Sera, sheria na mfumo wa kitaasisi usiotosheleza.
- Rasilimali zisizotosheleza za kifedha.
- Rasilimali watu isivyotosha.
- Zana na vifaa visivyotosha.
- Athari za mabadiliko ya tabia nchi.
- Utekelezaji/Utumiaji mdogo wa Miradi ya Serikali.
- Madhara ya shinikizo la watu.
- Utumiaji wa madawa ya kulevya.

2.4 Masuala Ibuka

- Athari za mabadiliko ya tabia nchi
- Mbinu za Utatuzi wa Migogoro
- Usimamizi wa Masuala ya Vijana na Ujana
- Marekebisho ya Elimu
- Usimamizi wa Afya ya Akili
- Usimamizi wa Maafa
- Ukuaji wa Kijani
- Athari za Siasa za Jiografia k.m vita vya Ukraine na Urusi
- Uuzaji wa kidijitali na mitandao
- Athari za ukuaji wa haraka wa miji

2.5 Mafunzo na Mapendekezo

2.5.1 Mafunzo

Yafuatayo ni mafunzo ya kuigwa katika upangaji programu wa siku zijazo:

- Utawala bora na uwajibikaji wa kijamii ni msingi wa maendeleo endelevu;
- Uwekezaji endelevu katika miundombinu kama vile mtandao wa barabara, nishati mbadala na usambazaji wa maji ni muhimu ili kufungua uwezekano wa ukuaji katika kaunti.
- Ushirikiano na washirika wa maendeleo unaweza kuziba mapengo ya ufadhili yaliyoainishwa katika mchakato wa bajeti.
- Ushiriki wa wananchi kupitia majukwaa ya mazungumzo kwa ajili ya kupanga, ufuatiliaji na tathmini ya pamoja ni muhimu kwa umiliki wa miradi na kukuza uwajibikaji na utoaji wa matokeo.
- Matumizi ya taarifa na data zinazoweza kuthibitishwa ni muhimu kwa ajili ya kupanga na kufanya maamuzi kulingana na ushahidi.
- .

2.5.2 Mapendekezo

- Wekeza katika data, utafiti na maendeleo
- Hakikisha usimamizi mzuri wa fedha
- Kuimarisha mfumo wa kisheria na kitaasisi
- Himiza mbinu shirikishi katika kupanga
- Kuongeza uwezo wa rasilimali watu
- Kutoa msaada wa kiufundi kwa programu zinazotegemea ujuzi katika taasisi za mafunzo

SURA YA TATU: MFUMO WA MAENDELEO YA ENEO

3.0 Maelezo ya Jumla ya Sura

Sura hii inaelezea mfumo wa eneo ambamo miradi na programu za maendeleo zitatekelezwa. Maelezo yanayotolewa yanahusu maeneo mbalimbali ya mada kama ilivyobainishwa katika Mpango wa Kitaifa wa Maeneo 2015–2045 na Mpango wa Maeneo ya Kaunti wa 2018–2028.

3.1 Mfumo wa Maendeleo ya Eneo

Mpango huu wa Kaunti unaangazia uwezo mkuu wa rasilimali, fursa na manufaa ya ushindani ambayo Kaunti inaweza kutumia ili kuharakisha maendeleo yake ya kiuchumi. Jedwali la 7 linaangazia maeneo mbalimbali ya mada kama ilivyoainishwa katika Mpango wa Kitaifa wa Nafasi 2015–2045 na Mpango wa Maeneo ya Kaunti 2015–2024.

Jedwali la 7: Maeneo Yenye Uwezo wa Kukuza Rasilimali

Eneo/Mkoa	Uwezekano	Eneo/Mkoa	Uwezekano
<ul style="list-style-type: none"> • Nyanda za juu • Mlima Elgon • Milima ya Sangalo • Milima ya Kabuchai • Milima ya Chetambe ambayo pia ni maeneo ya misitu 	<ul style="list-style-type: none"> • Uzalishaji wa kilimo • Vyanzo vya mito katika Kaunti • Misitu • Utalii • Rasilimali za Madini • Rasilimali za Nishati • Makazi ya wanyamapori • Chanzo cha nyenzo za ujenzi k.m. mbao. • Chanzo cha dawa na mimea kwa wakazi wa eneo hilo. • Maeneo ya kidini na kitamaduni • Makazi ya watu 	<ul style="list-style-type: none"> • Maeneo ya ardhi ya kati na ya Chini: • Kanduyi • Webuye Mashariki • Webuye Magharibi • Sirisia • Kimilili • Tongaren • Bumula 	<ul style="list-style-type: none"> • Nafasi za kazi • Uzalishaji wa kilimo • Vyanzo vya mito katika Kaunti • Misitu • Utalii • Rasilimali za Madini • Rasilimali za Nishati • Makazi ya wanyamapori • Chanzo cha nyenzo za ujenzi k.m. mbao. • Chanzo cha dawa na mimea kwa wakazi wa eneo hilo. • Maeneo ya kidini na kitamaduni • Makazi ya watu
<ul style="list-style-type: none"> • Mijini • Bungoma • Kimilili • Webuye • Chwele • Cheptais • Kamkuywa • Malakisi • kapsokwony 	<ul style="list-style-type: none"> • Biashara na Viwanda • Makazi ya Watu • Teknolojia ya habari na mawasiliano • Maendeleo ya Miundombinu • Utafiti na Ubunifu • Afya • Elimu na Mafunzo • Utalii na Ukarimu • Uzalishaji wa kilimo • Ongezeko la thamani 		

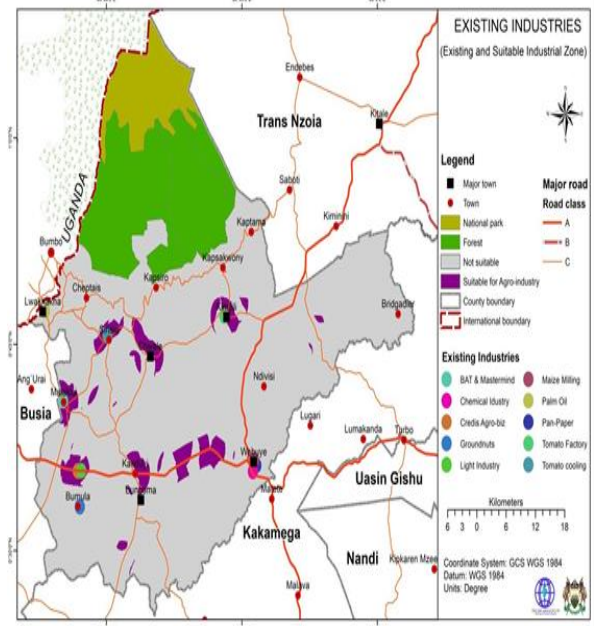
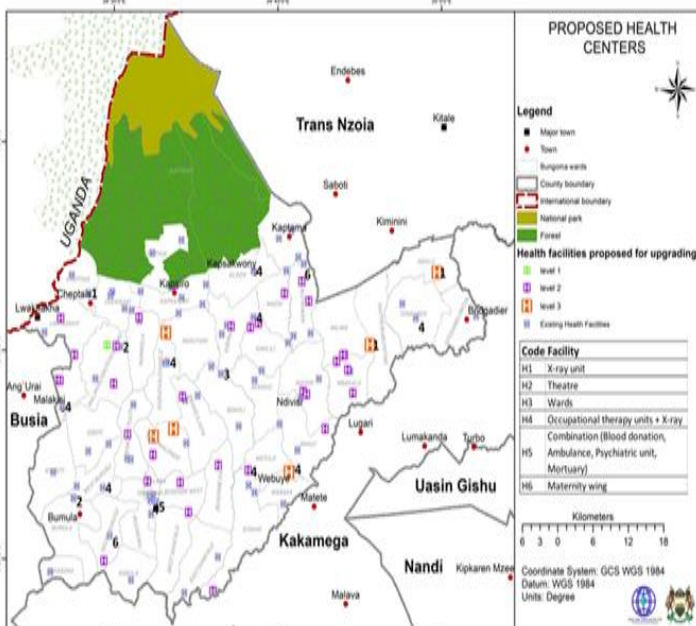
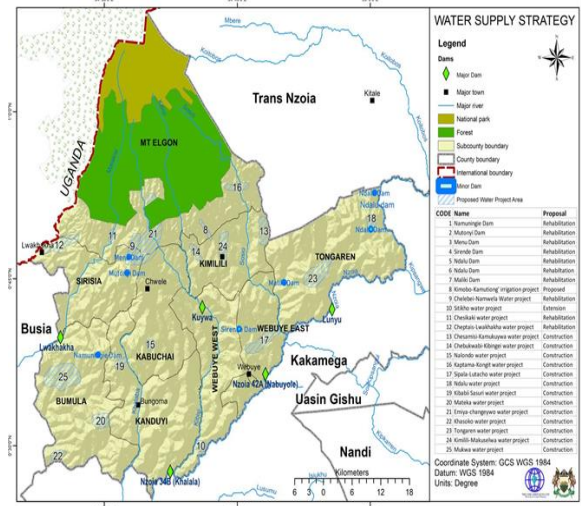
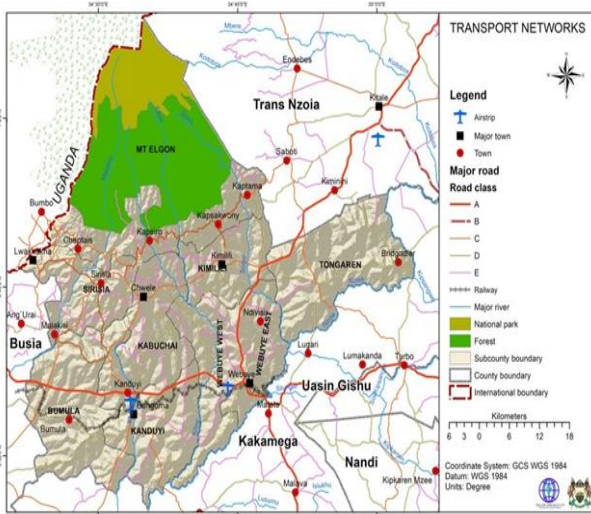
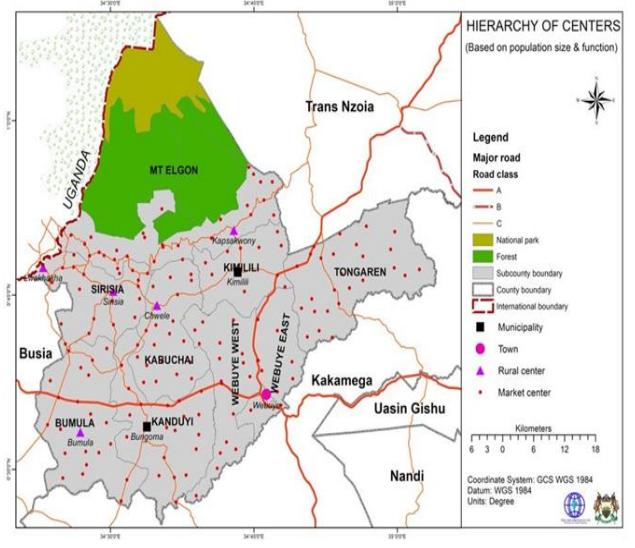
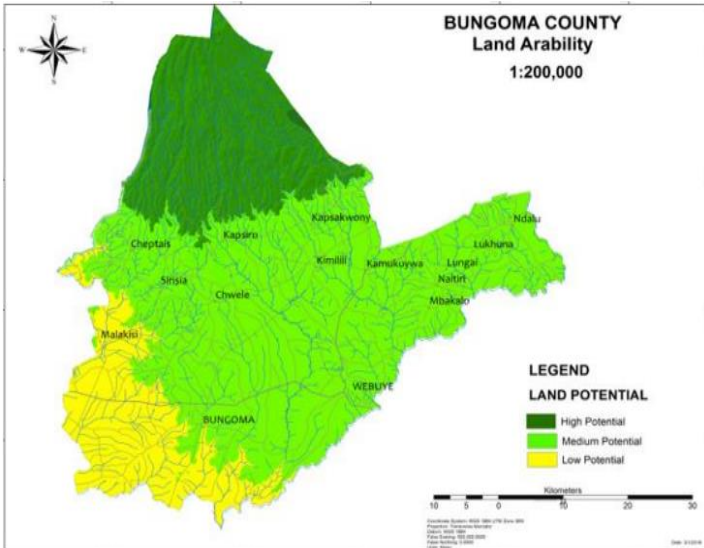
Shughuli Kuu za Kiuchumi

Vichochezi muhimu vya pato la Kaunti almaarufu GCP ni pamoja na Kilimo, misitu na uvuvi. Sekta zingine muhimu ni chukuzi na hifadhi, usimamizi wa umma, ulinzi, elimu, uuzaji wa jumla, rejareja, shughuli za mali isiyohamishika, utengenezaji na ujenzi. Jedwali la 8 linaonyesha mchango wa shughuli mbalimbali za kiuchumi katika Kaunti (Ripoti za Pato la Kaunti za KNBS, 2019 na 2021).

Jedwali la 8: Pato la Kaunti almaarufu GCP na Shughuli za Kiuchumi kwa mamilioni, 2017 na 2020

Shughuli ya kiuchumi	Pato la Kaunti(kwa mamilioni)			Asilimia ya mchango kwa Pato la Kaunti			Asilimia ya mchango serikali ya kitaifa na uzalishaji wa taifa		
	2017	2020	Tofauti	2017	2020	Tofauti	2017	2020	Tofauti
Kilimo, misitu na uvuvi	107,829	91,795	(16,034)	58.76%	44.20%	(14.56)	3.8	3.7	(0.1)
Uchimbaji madini na uchimbaji mawe	304	355	51	0.17%	0.17%	0	0.5	0.5	0
Utengenezaji	1,720	8,162	6,442	0.94%	3.93%	2.99	0.3	1.1	0.8
Ugavi wa umeme	433	760	327	0.24%	0.37%	0.13	0.3	0.5	0.2
Usambazaji wa maji; ukusanyaji wa taka	1,203	1,357	154	0.66%	6.53%	5.87	2.1	2.2	0.1
Ujenzi	4,123	6,294	2,171	2.25%	3.03%	0.78	0.9	0.8	(0.1)
Biashara ya jumla na rejareja; ukarabati wa magari	6,650	10,327	3,677	3.62%	4.97%	1.35	1.1	1.2	0.1
Usafiri na uhifadhi	10,388	24,093	13,705	5.66%	11.60%	5.94	1.7	2.1	0.4
Malazi na shughuli za huduma ya chakula	394	1,349	955	0.21%	0.65%	0.44	0.7	1.7	1.0
Habari na mawasiliano	1,576	4,031	2,455	0.86%	1.94%	1.08	1.4	1.4	0
Shughuli za kifedha na bima	9,933	2,381	(7,552)	5.41%	1.15%	(4.26)	1.6	0.3	(1.3)
Shughuli za mali isiyohamishika	9,217	9,979	762	5.02%	4.80%	(0.22)	1.6	1.0	(0.6)
Huduma za kitaalamu, kiufundi na usaidizi	14	3,142	3,128	0.01%	1.51%	1.5	0.0	0.9	0.9
Utawala wa umma na ulinzi	8,742	16,869	8,127	4.76%	8.12%	3.36	2.6	2.8	0.2
Elimu	15,730	16,571	841	8.57%	7.98%	(0.59)	4.9	4.1	(0.8)
Shughuli za afya ya binadamu na kazi za kijamii	3,067	4,623	1,556	1.67%	2.23%	0.56	2.4	2.1	(0.3)
Shughuli zingine za huduma	3,761	4,286	525	2.05%	2.06%	(0.24)	4.1	2.0	(2.1)
FISIM ₁	1,574	1,310	(264)	0.86%	0.63%	(0.23)	0.6	0.6	0.0
Jumla	183,509	207,684	24,175	96.96%	105.9%	8.94	2.4	2.1	(0.3)

Chanzo: Ripoti ya KNBS za Bidhaa za Jumla za Kaunti, 2019 na 2021

Kusimamia Makazi ya Watu

Makazi ya watu yanahusu mkusanyiko wa shughuli na watu katika nafasi. Makazi yana jukumu muhimu; ni mawakala wa ukuaji wa uchumi na kutoa maeneo mazuri kwa uwekezaji wenye tija.

Muundo na Vipengele vya Muundo wa Makazi ya Watu wa Kaunti

Makazi ya watu ya Bungoma yameathiriwa na:

- Shughuli za kiutawala na kibiashara
- Usafiri
- Rasilimali
- Vituo vya kibiashara

Kuna miundo mitatu tofauti ya makazi Bungoma, ambayo ni:

- Makazi yaliyotawanyika katika maeneo ya vijijini,
- Makazi yaliyounganishwa katika maeneo ya mijini, na
- Makazi ya mstari kando ya barabara kuu

Mikakati ya Michezo

Kuanzisha Vituo vya Kaunti vya Kukuza Vipaji vya Michezo ili vifanye kazi kama milisho ya kukuza talanta za michezo.

Kuongeza uwekezaji katika uanzishwaji wa vifaa vya michezo.

Kuhifadhi Mazingira Asilia

Ili kuhifadhi mazingira asilia Kaunti itasisitiza juu ya:

- Improved Kuboresha usimamizi wa misitu
- Kukuza upandaji miti katika kaunti
- Ukuzaji na uhifadhi wa rasilimali za wanyamapori na mandhari
- Uboreshaji wa rutuba ya udongo kwa kuhimiza
- Matumizi endelevu ya mchanga na mawe ya ujenzi
- Kukuza matumizi ya vyanzo mbadala/endelevu vya nishati.

Mikakati ya Maendeleo ya Elimu

- Ukarabati na upanuzi wa vifaa vya kujifunzia na mafunzo
- Kukuza ujuzi—mafunzo ya kina kwa kutoa ruzuku kwa wanafunzi almaarufu YPs na vituo vya ufundi wa nyumbani
- Kusaidia vikundi vya kijamii vilivyopangwa ili kupata stadi za maisha
- Kuwekeza katika vituo vyote vya ubora kwa ECDEs zote

Mikakati ya Vifaa vya Burudani

- Ujenzi na ukarabati wa vifaa vya burudani kama vile viwanja, kumbi za kijamii, maktaba za umma na bustani katika kaunti.
- Mgao wa nafasi kwa ajili ya kuanzishwa kwa mbuga za umma na viwanja vya michezo vya jamii kote katika kaunti.

Mikakati ya Utoaji Usalama

- Kujenga vituo zaidi vya usalama katika kaunti.
- Kuwekwa kwa maafisa zaidi wa usalama katika kaunti nzima.

Mikakati ya Usawa wa Jinsia

- Kuanzisha vituo vya uongozi na uwezesaji kwa wanawake na makundi mengine yaliyo katika mazingira magumu.
- Kujenga vituo vya urekebishaji na uokoaji watoto.
- Kukuza uelewa juu ya kupiga vita ukatili wa kijinsia.
- Anzisha kituo zaidi cha kuokoa unyanyasaji wa kijinsia.

Mikakati ya Habari, Mawasiliano na Teknolojia

- Kuboresha miundombinu ya TEHAMA na kuimarisha ujuzi na ubunifu wa TEHAMA.
- Imarisha programu za kusoma na kuandika za kidijitali.

Mikakati wa Upatikanaji wa Nishati

- Kukuza vyanzo vya nishati mbadala/vya kijani
- Kuimarisha ushirikiano na washikadau wakuu ili kuimarisha muunganisho wa nishati
- Kukuza matumizi bora ya nishati

Mikakati wa Mifumo ya Maji taka

- Service Kuhudumia makazi yote ya mijini kwa mfumo wa pamoja wa kutibu majitaka na vifaa vya kutupa taka ngumu.
- Kupanua wigo na uwezo wa majitaka katika maeneo ya mijini.
- Kukuza suluhu za kiteknolojia zinazofaa kwa matibabu ya majitaka katika maeneo ya vijijini na yenye makazi duni.
- Kukuza ubia kati ya sekta ya umma na binafsi katika maendeleo ya miundombinu ya majitaka.
- Kukuza teknolojia zinazofaa kuwezesha kupunguza, kuchakata na kutumia tena taka almaarufu 3R's.
- Kuendeleza na kukarabati mifumo ya mifereji ya maji ya mvua katika maeneo ya mijini.
- Kuiimarisha matibabu ya maji machafu.

SURA YA NNE: VIPAUMBELE VYA MAENDELEO, MIKAKATI NA MIPANGO

4.0 Maelezo ya Jumla ya Sura

Sura hii inaangazia sekta mbalimbali, muundo wa sekta; maono na utume; lengo la sekta; vipaumbele na mikakati ya sekta; mipango ya sekta na miradi kuu; uhusiano wa Mpango Jumuishi ya maendeleo ya Kaunti na Dira ya Kenya 2030 na mipango mingine; na masuala ya utekelezaji wa sekta mtambuka.

4.1 Vipaumbele vya kissekta na mikakati yake

4.1.1 Kilimo, Maendeleo Mijini na Vijijini

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kuimarisha uzalishaji wa mazao, tija, uongezaji thamani, masoko na mapato	<ul style="list-style-type: none"> Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi Kukuza kilimo bora kwa kuzingatia hali ya hewa Kuongeza upatikanaji wa pembejeo na mikopo ya kilimo nafuu na bora. Kusaidia huduma za upanuzi wa mazao na mafunzo Kuendeleza miundombinu ya usindikaji wa mazao ya kilimo na uongezaji thamani. Kukuza maendeleo ya mnyororo wa thamani wa mazao ya kilimo kwa bidhaa muhimu za kipaumbele Kukuza uanzishwaji wa vyama vya ushirika pamoja na minyororo ya thamani. Kuimarisha upatikanaji wa bima kwa mazao, mifugo na biashara za uvuvi. Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kukuza matumizi ya teknolojia ya umwagiliaji ili kuongeza tija katika kilimo	<ul style="list-style-type: none"> Strengthen Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi Kukuza teknolojia za umwagiliaji kwenye kaya Kuendeleza na kusimamia miundombinu ya umwagiliaji Kukuza uhifadhi na usimamizi wa maji ya kilimo. Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuimarisha uzalishaji wa mifugo, tija, uongezaji thamani na mapato	<ul style="list-style-type: none"> Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi Kukuza huduma za ugani na mafunzo ya Mifugo Kusaidia maendeleo ya malisho Kukuza Uongezaji wa thamani ya mifugo na usindikaji wa kilimo Kusimamia Biashara ya Kilimo, Masoko na taarifa Kusaidia huduma za bima ya mifugo Kuendeleza sekta ya ngozi na bidhaa za ngozi Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuimarisha uzalishaji wa uvuvi, tija, uongezaji thamani na mapato	<ul style="list-style-type: none"> Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi Kukuza ongezeko la thamani la uvuvi na usindikaji wa mapato ya uvuvi Kusimamia biashara ya uvuvi, uuzaji na habari Kusaidia huduma za ufadhili wa ufugaji wa samaki Kukuza usalama na uhibitaji wa ubora wa samaki Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuongeza ufanisi na ufanisi katika utoaji wa huduma (taasisi)	<ul style="list-style-type: none"> Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi Maendeleo ya kituo cha mafunzo ya kilimo cha Mabanga. Uendelezaji wa Kituo cha Mitambo ya Kilimo cha Mabanga. Uendelezaji wa shamba la samaki la Chwele. Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuboresha Upatikanaji wa Ardhi, Umiliki na	<ul style="list-style-type: none"> Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi Kukuza utoaji wa huduma za usimamizi wa ardhi zinazofaa

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Usimamizi	<ul style="list-style-type: none"> • Kukuza utoaji wa huduma bora za utafiti • Kuimarisha mipango ya matumizi ya ardhi • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuimarishwa kwa maendeleo endelevu ya mijini	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza Mipango na ufadhili wa maendeleo ya Mijini • Kuongeza uwekezaji katika maendeleo ya miundombinu Mijini • Kuimarisha miundo ya utawala wa mijini. • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

4.1.2 Nishati, Miundombinu na Habari, Mawasiliano na Teknolojia

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kuendeleza mtandao wa usafiri wa ufanisi	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kusaidia ujenzi wa madaraja ya barabara na ujenzi wa mifereji ya maji • Kukuza Matengenezo na ukarabati wa barabara, madaraja na ujenzi wa mifereji ya maji • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kukuza ufuataji wa kanuni za ujenzi na matumizi ya teknolojia mpya	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza uzingatiji wa viwango vya ujenzi • Kuimarisha uwezo wa wafanyakazi na kuimarisha mfumo wa ufuatiliaji wa mradi • Kuboresha ufikiaji wa huduma za udhibiti wa ubora • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuboresha upatikanaji wa miundombinu ya kukabiliana na dharura na kupunguza msongamano wa usafiri wa barabarani	<ul style="list-style-type: none"> • Strengthen Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kuongeza ufikiaji wa maeneo ya vijijini • Kuimarisha usimamizi wa hatari ya moto • Kuimarisha miundombinu ya usalama wa usafiri. • Kukuza usafiri wa anga • Kukuza usafiri wa reli • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuongeza upatikanaji wa nishati ya uhakika na nafuu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kujenga ufahamu na kuhimiza uwekezaji katika vyanzo vya nishati mbadala • Kuboresha ufikiaji wa nishati ya gridi ya taifa • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuendeleza, kutekeleza na kufuatilia sera za teknolojia ya habari	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza ufahamu na mawasiliano ya habari na usimamizi wa teknolojia • awareness and ICT management • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kuboresha upatikanaji wa nyumba bora na za bei nafuu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza usimamizi wa mali isiyohamishika ya nyumba za makazi za kaunti. • Kusaidia maendeleo ya miundombinu ya makazi • Kuongeza upatikanaji wa huduma za kifedha za nyumba • Kukuza matumizi ya teknolojia ya kisasa ya nyumba • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

4.1.3 Masuala ya Jumla ya Uchumi na Biashara

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kusaidia ukuaji na maendeleo ya biashara na uwekezaji.	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza mazoea ya biashara ya haki na ulinzi wa watumiaji • Kusaidia ukuzi wa biashara almaarufu MSMEs • Kukuza maendeleo na usimamizi wa miundombinu ya soko • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kukuza ukuaji na maendeleo ya viwanda	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kuendeleza maendeleo ya viwanda • Kukuza MSMEs • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuimarisha maendeleo ya ushirika katika Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza uanzishwaji wa vyama vya ushirika katika kaunti • Kuimarisha utawala wa ushirika, huduma za ushauri na mafunzo • Kukuza uhusiano endelevu wa soko kwa vyama vya ushirika vya kilimo. • Kuimarisha upatikanaji wa mikopo/ufadhili wa bei nafuu na vyama vya ushirika. • Kusaidia huduma za ushirika wa kilimo biashara na masoko • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuongeza mapato ya utalii katika Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza utambuzi na maendeleo ya bidhaa za utalii • Kuimarisha uuzaji na utangazaji wa utalii wa kaunti. • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

4.1.4 Sekta ya Afya

Vipaumbele vya Mikakati Sekta	
Kuboresha upatikanaji wa huduma bora za afya na nafuu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kuendeleza Miundombinu ya Afya • Kukamilisha benki ya damu katika hospitali ya rufaa ya Bungoma • Kukuza huduma ya afya ya msingi • Kutoa huduma za uongezaji damu • Kukuza huduma ya afya kwa wote • Uwepowa bidhaa za afya na teknolojia • Kuimarisha huduma za rufaa • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kusitisha na kubadili maradhi ya kuambukiza na yasiyoambukiza	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kuimarisha udhibiti wa UKIMWI • Kuimarisha udhibiti wa Kifua Kikuu • Kuimarisha udhibiti wa Malaria • Kukuza huduma ya afya ya uzazi, mama, watoto wachanga, afya ya vijana waliobalehe • Kuboresha usimamizi wa afya ya umma na usafi wa mazingira • Kukuza usimamizi wa afya ya shule • Kusaidia katika usimamizi wa usafi wa mazingira wa soko • Kuendeleza miundombinu ya usafi wa mazingira • Kukuza ubora wa chakula na usafi wa maji • Ongeza ufuatiliaji wa magonjwa • Kukuza udhibiti wa magonjwa ya kitropiki yaliyopuuzwa • Kukuza udhibiti wa magonjwa yasiyoambukiza • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

4.1.5 Sekta ya Elimu

Sector Priority	Strategies / Interventions
Kuongeza uandikishaji na uhifadhi wa watoto wanaoenda shule	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza miundombinu ya maendeleo ya watoto • Kuimarisha usaidizi wa ukuaji wa mtoto • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuboresha upatikanaji wa ujuzi	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kusaidia miundomsingi ya ushauri nasaha kwa hiari na na upimaji almaarufu VCT • Kukuza upatikanaji wa ujuzi kwa ajili ya soko la ajira • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuboresha ubora wa elimu na kuendeleza viwango vya juu vya mpito	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kusaidia utekelezaji wa mtaala • Kuimarisha usimamizi wa uhakikisho wa ubora wa elimu • Kutoa huduma za usaidizi wa kijamii • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

4.1.6 Sekta ya Utawala wa Umma

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kuimarisha uwezo wa utekelezaji wa ugatuzi na kuimarisha mahusiano baina ya serikali na umma	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kufanya elimu ya uraia na huduma za uenezi • Kukuza Maadili na uadilifu miongoni mwa wafanyakazi • Kusaidia utawala bora • Kukuza udhibiti wa migogoro na kujenga amani • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kukuza utekelezaji wa utoaji huduma wenye ufanisi	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza mabadiliko ya shirika • Kuimarisha usimamizi wa rasilimali watu • Kuimarisha usimamizi na uendelezaji wa kumbukumbu • Kukuza maendeleo ya binadamu • Kuimarisha uhakikisho wa ubora • Kukuza maadili, utawala na maadili ya kitaifa • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuratibu maendeleo ya uchumi wa Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Uundaji na utekelezaji wa mipango ya kiuchumi ya kaunti • Usimamizi wa maarifa ya Kaunti • Kusimamia takwimu za Kaunti • Uratibu wa miradi ya wadi • Kufanya shughuli za ufuatiliaji na tathmini • Uundaji na utekelezaji wa bajeti za kaunti • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuongeza busara katika usimamizi wa rasilimali za umma	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Uhamasishaji wa mapato ya kutoka kwa Kaunti yenyewe • Kuwezesha huduma za ukaguzi • Kutoa huduma za uhasibu • Kuwezesha huduma za ugavi • Kuratibu Usimamizi wa mali za Kaunti • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuimarisha sera na mfumo wa kisheria wa Kaunti, kukuza usawa na busara katika usimamizi wa rasilimali za Kaunti.	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Maendeleo ya sera na mfumo wa kisheria mwafaka • Kukuza busara katika usimamizi wa rasilimali za kaunti • Kukuza utawala shirikishi na jumuishi • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

4.1.7 Burudani, Utamaduni na Ulinzi wa Jamii

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kukuza usawa na uwezesaji wa vikundi vilivyo hatarini	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza ulinzi na maendeleo ya ustawi wa jamii • Ujumuishaji wa jinsia na uwezesaji • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kukuza na kuhifadhi utamaduni na urithi	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza maendeleo na matengenezo ya miundombinu ya urithi. • Kuimarisha utamaduni na maendeleo ya sekta ya ubunifu • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu (PWD); Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kutambua na kukuza aina zote za vipaji na michezo kwa maendeleo.	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza maendeleo ya miundombinu ya michezo • Kuimarisha huduma za Ukuzaji na usaidizi wa michezo • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu (PWD); Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

4.1.8 Ulinzi wa Mazingira, Maji na Maliasili

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kuimarisha ulinzi na uhifadhi wa mazingira	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kukuza udhibiti wa taka na udhibiti wa uchafuzi wa mazingira. • Kuimarisha ulinzi na usimamizi wa uhifadhi wa mazingira • Kukuza ukarabati na ulinzi wa eneo la vyanzo vya maji vya Mlima Elgon. • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kuboresha upatikanaji wa maji safi na salama na usafi wa mazingira	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kuimarisha utoaji wa maji • Kukuza ubora wa maji na udhibiti wa uchafuzi wa mazingira • Kukuza maendeleo ya rasilimali za maji • Kuimarisha maendeleo na usambazaji wa maji • Kuimarisha utoaji wa huduma ya majitaka • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.
Kukuza uhifadhi, ulinzi, na matumizi endelevu ya maliasili	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kusaidia uhifadhi na usimamizi wa misitu • Kukuza TEHAMA katika usimamizi wa maliasili • Kukuza upandaji miti na upandaji miti upya • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine..

Vipaumbele vya Sekta	Mikakati
Kukuza kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi	<ul style="list-style-type: none"> • Kuimarisha Sera, Mfumo wa Kisheria na Kitaasisi • Kusaidia mipango ya utekelezaji ya mabadiliko ya tabianchi • Kukuza huduma za kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi • Kukuza huduma za kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi • Kuingiza masuala mtambuka kama vile ukuaji wa kijani na uchumi wa kijani; mabadiliko ya tabianchi; UKIMWI; Jinsia, Vijana na Watu Wenye Ulemavu; Usimamizi wa Hatari za Maafa; Kukomesha dharura za ukame miongoni mwa zingine.

SURA YA TANO: MFUMO WA UTEKELEZAJI

5.1 Maelezo ya Jumla ya Sura

Mfumo wa utekelezaji unajumuisha utambuzi wa majukumu ya taasisi za washikadau, uchanganuzi wa mahitaji ya rasilimali, mfumo na usimamizi wa kukusanya rasilimali, mapungufu ya rasilimali na hatua za kuyashughulikia pamoja na usimamizi wa mali za Kaunti na usimamizi wa hatari.

5.2 Mfumo wa Kitaasisi

Utekelezaji wa mpango huu utakuwa ni jukumu la uratibu miongoni mwa wadau mbalimbali kama inavyoonyeshwa kwenye jedwali la 9.

Jedwali la 9: Mpangilio wa Kitaasisi

Taasisi	Jukumu katika Utekelezaji wa Mpango Jumuishi wa Maendeleo ya Kaunti
Kamati ya utendaji ya Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Uundaji wa sera, utekelezaji na tathmini. • Maandalizi ya mipango na bajeti • Uratibu na uwezesaji wa utekelezaji wa mpango, ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa. • Kuratibu na Bunge la Kaunti ili kuidhinisha mipango na bajeti.
Bunge la Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Sheria kuhusu sera, miswada na kanuni • Uangalizi wa utekelezaji wa programu • Uwakilishi wa jamii juu ya utambuzi wa miradi na kipaumbele
Idara za Serikali ya Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Uundaji wa sera, utekelezaji, tathmini na utoaji taarifa. • Utekelezaji wa programu, ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa • Kutoa huduma za kiufundi
Kitengo cha Mipango ya Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Utayarishaji wa mipango ya kaunti (Mpango Jumuishi wa Maendeleo ya Kaunti, Kisekta, Mikakati, Mipango ya Maendeleo ya Mwaka, n.k) • Utayarishaji wa hati za bajeti ya kaunti (CBROP, MTEF, CFSP, CDMSP, Sheria za Ugawaji) • Ufuatiliaji, tathmini, na kutoa taarifa juu ya utekelezaji wa programu. • Mapitio ya Mipango/Bajeti • Kusanya takwimu za kaunti
Ofisi ya Kamishna wa Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Kuratibu amani na usalama wa wananchi wa kaunti • Uhamasishaji wa umma kuhusu miradi ya serikali katika kaunti • Kuratibu wizara, idara na wakala za serikali ya Kitaifa katika kaunti • Kufuatilia, kutathmini na kutoa ripoti kuhusu miradi ya serikali ya Kitaifa katika kaunti.
Ofisi ya Taifa ya Mipango katika Kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Kurudisha nyuma kiufundi • Kuhuisha programu za Kitaifa katika mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti • Uhamasishaji wa rasilimali
Idara na Mashirika mengine ya Serikali ya Kitaifa katika kaunti	<ul style="list-style-type: none"> • Kushirikiana na idara na mashirika ya Kaunti kuhusu uundaji wa sera, utekelezaji na tathmini. • Shirikiana na idara na mashirika ya Kaunti kuhusu programu/utekelezaji wa miradi katika idara zao husika. • Kutoa taarifa kuhusu programu katika idara
Washirika wa Maendeleo	<ul style="list-style-type: none"> • Usaidizi wa kiufundi na sera • Ukuzaji wa uwezo • Ufadhili wa miradi na programu
Watendaji wasio wa serikali	<ul style="list-style-type: none"> • Utetezi na uhamasishaji wa jamii • Uhamasishaji wa rasilimali • Usaidizi wa kiufundi na kisera
Sekta Binafsi	<ul style="list-style-type: none"> • Kutoa soko la mazao • Kukuza ongezeko la thamani • Uhamasishaji wa rasilimali
Taasisi za Mafunzo na Utafiti	<ul style="list-style-type: none"> • Capacity Kujenga uwezo na utafiti • Usambazaji wa maarifa • Uundaji wa sera

Taasisi	Jukumu katika Utekelezaji wa Mpango Jumuishi wa Maendeleo ya Kaunti
Vyombo vya Udhhibiti	<ul style="list-style-type: none"> • Uanzishaji wa viwango • Vidhibiti vya ubora • Udhhibiti wa mazoea • Uundaji wa sera
Mashirika/vyama vya kikanda	<ul style="list-style-type: none"> • Uhamasishaji wa rasilimali. • Ukuzaji wa uwezo • Ongezeko la thamani
Umma/Wananchi	<ul style="list-style-type: none"> • Kushiriki katika utambuzi wa mradi, ufuatiliaji na tathmini. • Matumizi ya huduma/Bidhaa • Utoaji wa huduma • Ongezeko la thamani
Vikundi vya Maslahi Maalum	<ul style="list-style-type: none"> • Kutoa usaidizi wa kiufundi • Ukusanyaji wa fedha • Utetezi • Huduma za Kiroho na ushauri
Vyombo vya habari	<ul style="list-style-type: none"> • Utetezi • Usambazaji wa taarifa

5.3 Uhamasishaji wa Rasilimali na Mfumo wa Usimamizi

Makadirio ya mapato hutoa mwongozo katika kubainisha mapungufu ya rasilimali mapema. Jedwali la 10 linaangazia vyanzo muhimu vilivyotengwa kwa ajili ya ufadhili wa Mpango huu jumuishi wa maendeleo ya Kaunti. Gharama ya jumla ya kutekeleza Mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti 2023/2027 inakadiriwa kuwa shilingi bilioni 97.67.

Jedwali la 9: Potential Sources of Funding and Revenue Projections

	Jumla ya makadirio katika shilingi ya Kenya (Kwa mamilioni) kwa mwaka						Jumla
	Mwaka wa kwanza 2022/23	Mwaka wa mapato 2023/24	Mwaka wa mapato 2024/25	Mwaka wa mapato 2025/26	Mwaka wa mapato 2026/27	Mwaka wa mapato 2027/28	
Mgao sawa	11,192.4	11,752.0	12,339.6	12,956.6	13,604.4	14,284.7	64,937.4
Ruzuku za Masharti ya Serikali ya Kitaifa	110.6	116.2	122.0	128.1	134.5	141.2	641.9
Ruzuku za Masharti (Washirika wa Maendeleo)	470.3	493.8	518.5	544.4	571.7	600.3	2,728.7
Mapato ya Kaunti yenyewe	1,517.3	1,593.1	1,672.8	1,756.4	1,844.3	1,936.5	8,803.1
Jumla	13,290.6	13,955.1	14,652.9	15,385.5	16,154.9	16,962.7	77,111.1

Vyanzo vingine vinaweza kujumuisha: -

- Mgao wa masharti kutoka kwa mikopo na ruzuku (Serikali ya Kenya)
- Mgao wa masharti kutoka kwa mikopo na ruzuku (Washirika wa Maendeleo)
- Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi

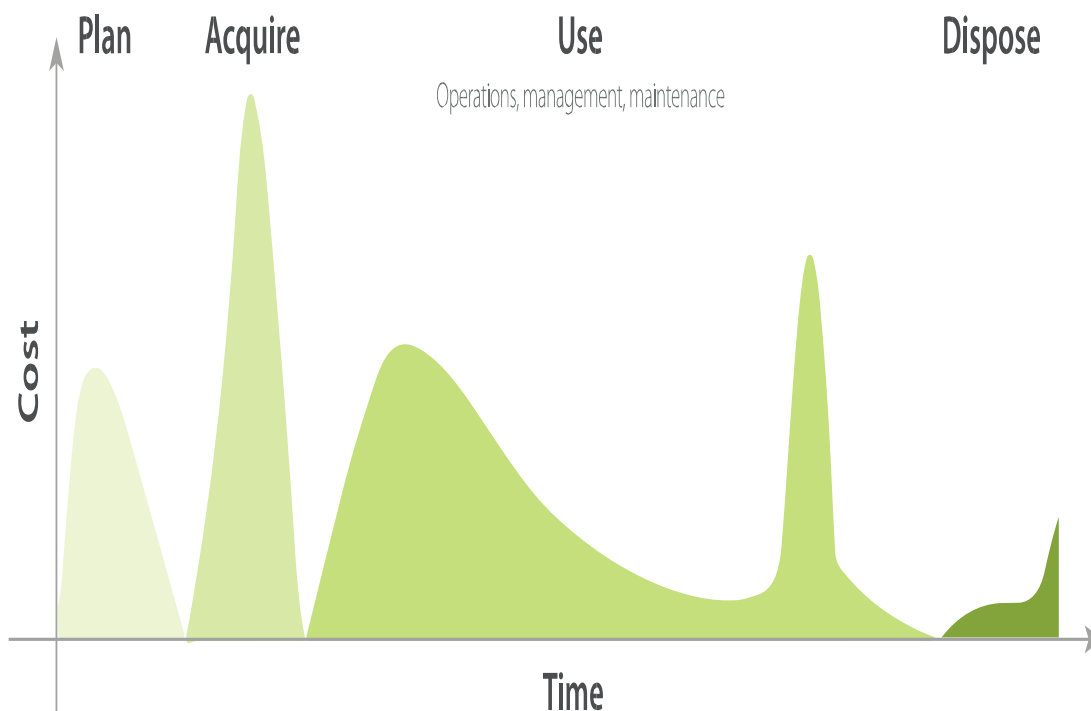
5.4 Usimamizi wa Mali

Sehemu hiyo inajadili jinsi usimamizi wa mali unafanywa katika kaunti.

Raslimali zinaweza kuhamishika au zisizohamishika, zinazoonekana au zisizoonekana, na ni pamoja na vifaa, ardhi, majengo, wanyama, orodha, pesa taslimu na mali zinazolingana na fedha, zinazopokelewa, uwekezaji, maliasili kama vile wanyamapori na, haki za kiakili zilizowekwa katika serikali au haki za umiliki.

Mzunguko wa maisha ya mali

Mzunguko wa maisha ya mali ya shirika la umma ni pamoja na awamu zifuatazo:

- Kupanga ni awamu muhimu zaidi katika mzunguko wa maisha ya mali kwani wakati huu utendakazi na kiwango cha mahitaji ya huduma hufafanuliwa.
- Kupata mali mara nyingi ni awamu fupi zaidi katika mzunguko wa maisha yake. Ni wakati tunaposhughulikia mipango yetu na kupata mali mpya ili kukidhi mahitaji yaliyoongezeka, kuboresha utoaji wa huduma au kubadilisha mali ya zamani ambayo haikidhi mahitaji ya jumuiya tena.
- Awamu ya matumizi kwa kawaida ndiyo ndefu na ya gharama kubwa zaidi kati ya awamu nne. Gharama zinazotumika katika awamu hii ni kati ya asilimia 60-80 ya jumla ya gharama ya mzunguko wa maisha ya mali na mara nyingi hujumuisha uingizwaji wa vipengee vikuu ili kuweka kipengee kufanya kazi.
- Awamu ya mwisho ya mzunguko wa maisha ya mali ni utupaji. Ni muhimu kupanga kwa ajili ya utupaji wa mali kwa kuwa zinaweza kuwa kichocheo cha rasilimali ikiwa hazitatumika tena kwa njia zinazokusudiwa.

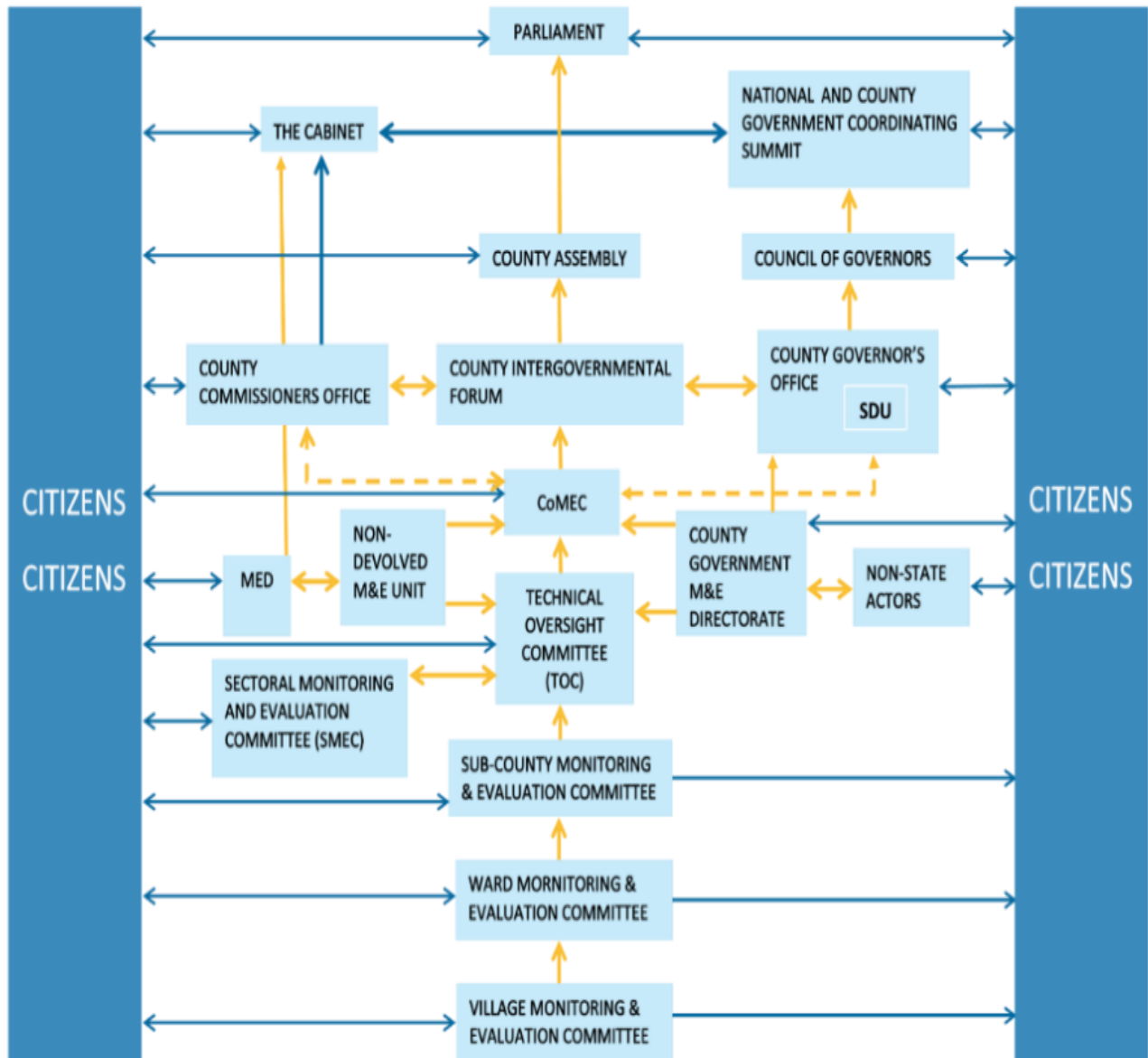
SURA YA 6: MFUMO WA UFUATILIAJI NA TATHMINI

6.0 Maelezo ya Jumla ya Sura

Ufuatiliaji na tathmini ya mpango huu utaongozwa na Kifungu cha 232 cha Katiba na masharti yote ya kisheria ambayo yanatoa sera ya ufulaitiliaji na tathmini, sera ya Kaunti ya ufulaitiliaji na tathmini, miongozo ya uundaji wa mfumo wa ufuatiliaji na tathmini wa Kaunti almaarufu CIMES, Kanuni na viwango vya Kenya vya ufuatiliaji na tathmini na miongozo ya tathmini ya Kenya.

6.1 Muundo wa Ufuatiliaji na Tathmini ya Kaunti

Mchoro wa 5: Oganogramu ya Mfumo wa Ufuatiliaji na Tathmini wa Kaunti

6.2 Uwezo wa Ufuatiliaji na Tathmini

Uwepo wa ujuzi wa ufuatiliaji na tathmini, ugawaji wa rasilimali kwa ajili ya kazi ya ufuatiliaji na tathmini, mahitaji ya vifaa ni muhimu kwa utekelezaji wa kazi ya ufuatiliaji na tathmini.

6.3 Ukusanyaji wa Takwimu, Uchambuzi, Kuripoti

Zana za kukusanya data ni pamoja na violezo vya kawaida vya kuripoti, ukusanyaji wa data za kielektroniki na mifumo ya kuripoti kama vile Mfumo wa kielektroniki wa ufuatiliaji na tathmini wa Kaunti na kitabu cha viashiria vya mpango jumuishi wa mendeleo ya Kaunti.

Zana za Ufuatiliaji na Tathmini

i. Mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini:

Miradi na programu zote zitajumuisha mpango wa M&Eufultiliaji na tathmini kabla ya kuidhinishwa. Mahitaji ya chini ya mpango wa Ufuatiliaji na Tathmini yatajumuisha viashirio alamaarufu SMART vya utekelezaji na matokeo; Data ya msingi ya viashiria vya mradi au programu; na kubainisha mapitio na tathmini zitakazofanywa.

Kitabu cha Viashirio cha mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti kitaongoza mapitio ya utendaji na utayarishaji wa mfumo wa ufuatiliaji na tathmini wa matokeo.

ii. Mfumo wa Ufuatiliaji na Tathmini wa Matokeo:

Ufuatiliaji na tathmini ufaao unatokana na njia iliyo wazi, yenye mantiki ya matokeo, ambayo kwayo matokeo katika ngazi moja husababisha matokeo katika ngazi inayofuata. Matokeo kutoka kwa mtiririko wa ngazi moja kuelekea ngazi inayofuata, na kusababisha kufikiwa kwa lengo la jumla. Viwango vikuu ambavyo mpango unazingatia ni: Pembejeo; Matokeo, ikiwa ni pamoja na taratibu; Matokeo na Athari.

iii. Vyanzo vya Data na Mbinu ya Ukusanyaji

Vyanzo muhimu vya data vitajumuisha taasisi husika za data za usimamizi, tafiti na data iliyorekodiwa na mashirika ya takwimu ya serikali yaliyoanzishwa ikiwa ni pamoja na Ofisi ya Kitaifa ya Takwimu ya Kenya almaarufu KNBS na kitengo cha takwimu za kaunti.

Jedwali la 10: Mbinu za Kukusanya Data Zinazotumika kwa Sana

Kurekodi Data Kupitia Vitendo vya Utawala	Kurekodi data kupitia vitendo vya usimamizi kimsingi ni mbinu ya kukusanya data ya takwimu.
Uvunaji wa Takwimu za Kielektroniki	Uvunaji wa data kielektroniki unajumuisha ukusanyaji wa data za data zinazozalishwa kielektroniki. Uvunaji wa data kielektroniki ni njia ya kukusanya data ya takwimu.
Utafiti	Utafiti unajumuisha mfululizo wa maswali ambayo wahojiwa huulizwa kulingana na itifaki ya kawaida. Utafiti kimsingi ni mbinu ya kukusanya data ya takwimu, ingawa maswali ya uchunguzi yanaweza kuwa ya takwimu au mazungumzo, na yanaweza kupima usambazaji (yaani, ni nani aliyeingililiwa kati), kuridhika, mitazamo, maarifa, na vitendo au tabia zilizoripotiwa.
Mahojiano ya Kina	Mahojiano ya kina kwa kawaida hufanywa moja kwa moja na mhojiwa ambaye anauliza mhojiwa kuhusu ujuzi wao, uzoefu, hisia, mitazamo,

Kurekodi Data Kupitia Vitendo vya Utawala	Kurekodi data kupitia vitendo vya usimamizi kimsingi ni mbinu ya kukusanya data ya takwimu.
	<p>na mapendekezo juu ya mada fulani.</p> <p>Mahojiano ya <i>Mtoa Taarifa Muhimu</i> ni aina ya mahojiano, ambapo mhojiwa huchaguliwa kwa ajili ya ujuzi wake wa moja kwa moja wa mada ya maslahi au mazingira ya kijiografia (k.m., jumuiya).</p> <p>Mahojiano haya ni njia ya ukusanyaji data kwa kupitia mazungumzo.</p>
Majadiliano ya Kikundi Lengwa	<p><i>Majadiliano ya kikundi lengwa</i> huhusisha msimamizi stadi ambaye huchochea majadiliano kati ya kundi la watu binafsi ili kuibua uzoefu, hisia, mitazamo, na mapendeleo kuhusu mada.</p> <p>Majadiliano ya Kikundi Lengwa ni njia ya ukusanyaji data kwa kupitia mazungumzo.</p>
Uchunzaji	<p>Uchunzaji wa moja kwa moja unajumuisha mwangalizi (binadamu) aliyefunzwa ambaye anarekodi data kulingana na kile anachoona, kusikia, au kugusa, mara nyingi kulingana na itifaki iliyoongozwa.</p> <p><i>Uchunzaji wa mshiriki</i> huhusisha mtafiti kushiriki katika shughuli na kufanya uchunguzi kutokana na uzoefu wao wa kuingiliana na wengine wakati wa shughuli.</p> <p><i>Uchunzaji wa mbali au kutambua kwa mbali</i> hujumuisha kukusanya data ya uchunzaji kupitia uchunguzi kwa mbali kwa usaidizi wa teknolojia (k.m., picha za setilaiti au ndege). Ukusanyaji wa data ya mbali ni muhimu sana katika mazingira yasiyoruhusu.</p> <p><i>Uchunzaji</i> mara nyingi zaidi hutumiwa kama mbinu ya ubora wa ukusanyaji wa data lakini pia inaweza kutumika kwa ukusanyaji wa takwimu za data, hasa inapozingatia idadi ya matukio ya kipengele, tukio au kitendo maalum.</p>

Vyanzo vya Data na Mbinu ya Ukusanyaji

Mpango umeangazia shughuli za ukusanyaji wa data ambazo zitahusisha mkusanyo wa data za mezani kupitia shughuli shirikishi za kijamii kutoka kwa majukwaa mbalimbali ya vyombo vya habari, tafiti za nyanjani na uchunguzi wa kila siku wa wasimamizi wa mradi.

6.4 Usambazaji, Utaratibu wa Maoni, Ushiriki wa Wananchi na Kujifunza

Sehemu hii inaangazia jinsi Serikali ya Kaunti itasambaza, kupata maoni, na kushirikisha wananchi katika mchakato wa ufuatiliaji na tathmini pamoja na kujifunza. Njia mahususi za kuwasilisha taarifa za ufuatiliaji na tathmini kulingana na mahitaji ya kipekee ya wadau mbalimbali zitatambuliwa. Sehemu hii pia inawasilisha jinsi ripoti za ufuatiliaji na tathmini zitatolewa kwa ajili ya kufanya maamuzi kulingana na ushahidi.

6.5 Usambazaji wa Ripoti za Ufuatiliaji na Tathmini

Katiba ya Kenya inahitaji kwamba Ripoti za ufuatiliaji na tathmini lazima zipatikane kwa umma, na zinapaswa kushirikiwa na wananchi wa Kaunti na washikadau wengine. Kusambaza matokeo ya ufuatiliaji na tathmini pia ni muhimu: (i) Kuboresha afua za programu/mradi; (ii) Kuimarisha miradi/programu kitaasisi; (iii) Kutetea rasilimali za ziada; (iv) Kujenga uelewa na umiliki wa raia, na kukuza sera za "Urafiki na watu"; (v) kuhakikisha kuwa shughuli za maendeleo za Kaunti zimenaswa katika Mfumo wa Ufuatiliaji na Tathmini wa Kaunti na Mfumo Jumuishi wa Kitaifa wa Ufuatiliaji na Tathmini; na (vi) kuchangia uelewa wa kaunti na kitaifa wa kile kinachofanya kazi.

Njia za kusambaza ripoti za ufuatiliaji na tathmini na taarifa zitajumuisha:

- Ripoti zilizoandikwa
- Uwasilishaji wa mdomo
- Matoleo kwa vyombo vya habari
- Karatasi za ukweli
- Mitandao ya kijamii na majukwaa mpya ya vyombo vya habari
- Dashibodi za Utendaji
- Kufungua tovuti za data
- Uchambuzi wa Adhoc (kulinganisha)
- Barua pepe, ujumbe wa maandishi na arifa za rununu
- Tovuti za kaunti

Ripoti zitatumika kufahamisha hatua za sera, mipango na bajeti. Taarifa hizi zitasambazwa kwa wingi kwa wadau wakuu wakiwemo wabunge, watunga sera, taasisi za utafiti, washirika wa maendeleo na wananchi kwa matumizi yao.

Mbinu za Maoni na Ushiriki wa Wananchi

Ushiriki wa umma ni wajibu wa kisheria katika utekelezaji wa mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti. Ushiriki utajumuisha usambazaji na kukusanya maoni kama sehemu ya mchakato wa maendeleo kamili.

Kushiriki katika maendeleo, ufuatiliaji, uhakiki na tathmini ya mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti kutaimarisha ufahamu wa wananchi wa kaunti na umiliki wa programu/miradi ya mpango jumuishi wa maendeleo ya Kaunti ambayo itatekelezwa na serikali ya Kaunti. Pia itatoa fomula ya mtazamo ili kuhakikisha thamani ya fedha, matumizi ya uwajibikaji na utawala bora.

Ushiriki utatumika kwa:

- Kukamata mawazo, mtazamo, sauti na kujitolea kwa washikadau;
- Kuhakikisha na kutoa ushahidi kwamba mtendaji wa kaunti ametimiza wajibu wa kisheria wa maendeleo shirikishi;
- Kuimarisha uwajibikaji na utawala bora